

Kortanalys 1/2024

Hot och våld mot elever i skolmiljö

Om utvecklingen, vilka som utsätts och överlappning med mobbning

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning.....	4
Metod	10
Resultat	15
Avslutande diskussion	25
Referenser	30
Bilagor	37

urn:nbn:se:bra-1157

© Brottsförebyggande rådet 2024

Författare: Elisabeth Nordén

Vetenskaplig granskare: Professor Robert Thornberg vid Linköpings universitet har vetenskapligt granskat utkast till kortanalysen och lämnat värdefulla synpunkter. Det är dock Brå som i alla avseenden är ansvarig för innehållet i rapporten.

Omslagsillustration: Susanne Engman

Produktion: Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm

Telefon 08-527 58 400, e-post registrator@bra.se, www.bra.se

Den här kortanalysen kan laddas ner från Brås webbplats <http://www.bra.se>

Sammanfattning

Syftet med den här kortanalysen är att undersöka elevers utsatthet för hot och våld i skolmiljö. Hot eller våld används här som samlingsbegrepp för hot, misshandel, sexualbrott eller rån. Frågeställningarna avser utsatthetens utveckling, vilka elever som har förhöjd risk att utsättas samt i vilken utsträckning utsattheten överlappar med mobbning. Studien baseras på Skolundersökningen om brott (SUB) 2015–2021, som är en enkätundersökning som Brå regelbundet genomför bland elever i årskurs nio. Kortanalysen utförs på uppdrag av regeringen.

Ingen tydlig förändring 2015–2021 i elevers utsatthet för hot och våld i skolmiljö

Mellan 2015 och 2021 syns varken en uppåt- eller nedåtgående trend i andelen elever i årskurs nio som uppger att de utsatts för hot eller våld i skolan. Inte heller syns någon förändring i andelen som avstått från att gå till skolan en hel dag av rädsla för att utsättas för brott. Det talar för att det inte skett någon generell förändring i elevers utsatthet för hot eller våld i skolan under perioden. I andra undersökningar syns under samma period däremot en ökning i andelen elever som uppger att de utsatts för mobbning i skolan. Tillsammans tyder det på att det på senare år blivit vanligare att utsättas för olika former av mobbning som inte innefattar hot eller våld.

Störst utsatthet för hot eller våld i skolan bland elever som själva utövar våld

Utsatthet för hot eller våld i skolan är betydligt vanligare bland elever som på olika sätt bryter mot regler. Framför allt är det nästan tre gånger så stor andel som utsatts bland elever som själva utövat våldsbrott eller begått något brott. Men utsattheten är också större bland elever som mobbat, skolkat, provat droger, druckit sig berusade, röker eller snusar. Utsatthet i skolan är också vanligare bland elever med en positiv inställning till våld, som har kriminella vänner eller låg självkontroll. Det är däremot mindre vanligt med utsatthet för hot eller våld i skolan bland elever med bättre relation till vänner eller föräldrar och elever som tycker att de flesta av deras lärare är bra.

Pojkar utsätts i något större utsträckning än flickor för hot eller våld i skolan. En liten minoritet av eleverna (1,5 procent) uppger dock annan könstillhörighet och utsattheten är särskilt stor inom den gruppen. Andelen som utsatts är ungefär dubbelt så stor bland dem som uppger annan könstillhörighet jämfört med dem som identifierar sig som pojke eller flicka. Könsskillnaderna kvarstår även efter att hänsyn tagits till risk- och skyddsfaktorer för att utsättas. Därutöver syntes inga tydliga skillnader i utsatthet mellan olika grupper, exempelvis vad det gäller familjens socioekonomiska status och eventuell utländsk bakgrund.

Resultaten här om vilka elever som oftare utsätts för hot eller våld i skolan stämmer väl överens med resultat från tidigare undersökningar.

Många som utsatts för hot eller våld i skolan anser sig inte ha blivit mobbade

Svenska undersökningar om elevers utsatthet handlar mestadels om mobbning. Mobbning brukar definieras som upprepade kränkningar där det finns ett ojämnt maktförhållande som medför att den drabbade har svårt att värja sig. Fall av hot eller våld mot elever i skolmiljö kan alltså vara en del av en sådan serie av kränkningar, men behöver inte vara det. Utifrån resultaten här är det visserligen tydligt att det finns en överlappning mellan elevers utsatthet för hot eller våld i skolan och mobbning. Men det är också en förhållandevis stor andel av niondeklassarna utsatta för hot eller våld i skolan senaste året som uppger att de aldrig blivit mobbade (42 procent).

Frågan om mobbning är här inte avgränsad till det senaste året eller till skolmiljön, och de som uppger att de blivit mobbade kan därför även avse exempelvis händelser tidigare i livet. I tidigare undersökningar där frågorna avsett samma period i skolan har överlappningen mellan hot eller våld å ena sidan och mobbning å andra sidan varit betydligt mindre. Av de utsatta för hot eller våld i skolmiljö har andelen som även uppger att de mobbats varit mellan en femtedel och två femtedelar. När hot eller våld i skolmiljö inte bedöms som mobbning kan det exempelvis bero på att det rör sig om en enskild incident eller om fysiskt våld mellan två ungdomar som utlösts av en gemensam konflikt. Att det alltså är förhållandevis vanligt att elever utsatta för hot eller våld i skolan inte ser det som en del av mobbning medför att det är viktigt att belysa alla former av aggressioner som elever utsätts för.

Det går att förebygga aggressivt beteende i skolan

För att minska elevers utsatthet i skolan är det viktigt att genomföra åtgärder som man vet har effekt mot utövande av hot och våld. I dag finns framför allt forskningsstöd för att det går att minska våldsutövande och annat aggressivt beteende i skolan via skolbaserade program som följer principer från kognitions- och inlärningspsykologi. Programmen går ofta ut på inläring av självkontroll eller sociala färdigheter, men många handlar också om att förtydliga vilka förväntningar som finns på elevernas beteende och införa principfast användning av konsekvenser.

Att utsättas för olika former av aggressioner av andra elever i skolan kan leda till psykisk ohälsa på både kort och lång sikt. Men att få stöd från vänner, föräldrar eller skola verkar kunna förebygga negativa konsekvenser av att utsättas. Eftersom utsattheten samtidigt är större just bland elever med sämre relation till vänner, familj och lärare, kan det förväntas minska deras möjlighet att få sådant stöd. Utöver att vidta åtgärder för att förebygga aggressivt beteende i skolan är det därför viktigt att säkerställa att utsatta elever med behov av stöd får det.

Inledning

Brå genomför regelbundet enkätundersökningen Skolundersökningen om brott (SUB) bland ungdomar i årskurs nio. Med den undersökningen som grund är den här kortanalysens syfte att undersöka elevers utsatthet för hot eller våld i skolmiljö. Hot eller våld används här som ett samlingsbegrepp för hot, misshandel, sexualbrott eller rån. Kortanalysen utförs på uppdrag av regeringen.¹ Följande frågeställningar studeras:

- Hur utvecklades elevers utsatthet för hot eller våld i skolmiljö år 2015–2021?
- Vilka elever har förhöjd risk att utsättas för hot eller våld i skolan?
- I vilken utsträckning överlappar utsatthet för hot eller våld i skolan med mobbning?

Frågeställningen om utveckling av hot eller våld i skolmiljö ingår för att det finns ett intresse av att känna till hur förekomsten av hot eller våld har utvecklats i svenska skolor, samtidigt som det finns mycket lite information att utgå från i frågan (se s. 5). Vilka elever som har förhöjd risk att utsättas för hot eller våld i skolan undersöks för att det finns begränsat med svenska undersökningar om det ämnet (se s. 5–6). I vilken utsträckning hot eller våld överlappar med mobbning är av relevans för att det finns betydligt fler svenska undersökningar om mobbning än om hot eller våld (se s. 8–9). För att kunna veta i vilken utsträckning som det går att dra slutsatser om hot och våld i skolan på basis av resultat som avser mobbning behövs kunskap om i vilken utsträckning fenomenen överlappar.

Utöver den här undersökningen har Brå tidigare studerat frågan om elevers utsatthet för hot och våld i skolan i en annan kortanalys, som gick ut på att studera betydelsen av faktorer hos skolan². Enligt resultaten var elevers utsatthet större i skolor som ligger i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar, i landsbygdskommuner, i skolor med lägre lärartäthet och i skolor med större andel elever med utländsk bakgrund. Vad det gäller sexualbrott var utsattheten mindre i skolor där eleverna anser att lärarna har ett mer jämställt bemötande.

¹ Uppdraget avser att utifrån befintliga data från Skolundersökningen om brott (SUB) studera brottslighet i skolmiljö (Justitiedepartementet 2023b). Att kortanalysen endast avser elevers utsatthet för brott, inte deras utövande av brott, beror på att det bara är för utsattheten som det finns uppgift om ifall brottet skedde i skolmiljö. På samma sätt ingår endast hot eller våld för att det endast är för sådana brott som uppgifter finns om ifall händelsen skedde i skolmiljö.

² Brå 2023a.

Tidigare undersökningar

Utveckling av brott mot elever i skolmiljö

Andelen svenska elever som i enkäten till PISA svarade att de minst några gånger i månaden hotats av andra elever var på ungefär samma nivå undersökningsåren 2015 och 2018, men sjönk undersökningsåret 2022 (3,9, 4,1 respektive 3,2 procent).³ Andelen som svarade att de slagits eller knuffats av andra elever minst några gånger i månaden ökade något mellan undersökningarna 2015 och 2018, men sjönk 2022 tillbaka till föregående nivå (5,4, 6,6 respektive 5,4 procent). Andelen elever som uppgav i SUB att de avstått från att gå till skolan en hel dag av rädsla för att utsättas för brott höll sig kring ungefär samma nivå mellan 2015 och 2021 (omkring 7 procent).⁴

Utöver det hittades ingen svensk nationell statistik relaterad till utvecklingen av elevers utsatthet för brott i skolmiljö.⁵ Enligt en amerikansk undersökning skedde däremot en kraftig minskning av andelen elever som uppger att de utsatts för olika former av brott eller varit involverade i fysiskt våld i skolmiljö 2009–2020.⁶ I en global undersökning över länder utanför Europa och Nordamerika var förekomsten av fysiskt våld i skolan för de allra flesta länder antingen minskande eller oförändrad mellan 00-talet och 10-talet.⁷ Utöver dessa undersökningar hittades ingen statistik över utvecklingen av brott mot elever i skolmiljö.

Vilka som har större risk att utsättas för hot eller våld i skolan

Det finns några svenska undersökningar som i någon mån berör vilka elever som utsätts för hot eller våld i skolan,⁸ där det mestadels är skillnader utifrån kön och årskurs som redovisas. Men de flesta undersökningar i frågan kommer från USA. Enligt både svenska undersökningar och undersökningar från andra länder är utsatthet för hot eller våld i skolan genomgående större bland pojkar och betydligt större i

³ OECD 2017, 2020, 2023.

⁴ Brå 2022a.

⁵ I Skolverkets (2019) återkommande enkätundersökning "Attityder till skolan" ingår en fråga om hur ofta andra elever slår en. Men frågan och dess svarsalternativ har genomgått förändringar vid mer än ett tillfälle, varför det är svårt att följa utvecklingen över tid utifrån den. I den ordinarie rapporten för SUB redovisas även hur stor andel av exempelvis misshandelsbrott som inträffade i skolmiljö (Brå 2022a). Det går dock inte att utifrån andelen brotts handlingar som inträffade i skolan uttala sig om andelen elever som utsatts i skolan.

⁶ Irwin m.fl. 2022.

⁷ UNESCO 2019.

⁸ Arbetsmiljöverket 2011, Brå 2009, Friends 2022, Lindström 2001, Skolverket 2019.

lägre årskurser⁹.¹⁰ Det finns också tydligt stöd för att elever som bryter mot olika former av regler har större risk att utsättas för hot eller våld i skolan; risken att utsättas i skolan är större för elever som begår brott, skolkar, använder droger, dricker sig berusade eller röker.¹¹ Relaterat till det visar undersökningar från andra länder även att elever med kriminellt umgänge har större risk att utsättas i skolan.¹² Elever vars vänner är prosociala hade i en undersökning tvärtom mindre risk att utsättas.¹³

Enligt undersökningar från andra länder har elever med låg självkontroll betydligt större risk att utsättas för hot eller våld i skolan.¹⁴ Risken att utsättas är även betydligt större bland elever som identifierar sig som homo- eller bisexuella samt för pojkar som uppfattas som feminina och flickor som uppfattas som maskulina.¹⁵ Elever har däremot mindre risk att utsättas i skolan om de har starkare anknytning till skolan och bättre sociala band till jämnåriga och föräldrar.¹⁶

Enligt en undersökning var tidigare utsatthet i skolan en tydlig riskfaktor för att utsättas på nytt.¹⁷ Även tidigare negativa livserfarenheter, av exempelvis psykisk misshandel eller missbruk i familjen, var i en undersökning associerat med större utsatthet för hot eller våld i skolan.¹⁸ Resultat från tidigare undersökningar talar däremot emot att det skulle finnas tydliga skillnader i utsatthet för hot eller våld i skolan utifrån socioekonomisk status, utländsk bakgrund eller etnicitet¹⁹ och fritidsaktiviteter. Detta eftersom det skiljer sig åt mellan olika

⁹ Utsatthet för hot eller våld i skolmiljö minskar i takt med stigande årskurs eller ålder (Arbetsmiljöverket 2011, Gottfredson och DiPietro 2011, Khoury-Kassabri m.fl. 2004, Pusch 2019, Schreck m.fl. 2003). I vissa undersökningar har istället enskilda årskurser eller grupperade årskurser jämförts med varandra, åter med resultatet att utsattheten för hot eller våld är större i lägre årskurser (Berkowitz 2020, Friends 2022, King m.fl. 2017, Skolverket 2019). Resultaten kan sättas i relation till longitudinella undersökningar enligt vilka benägenheten att utöva fysiskt våld för de flesta är störst i småbarnsåren för att därefter minska i takt med stigande ålder (se sammanställning i exempelvis Trembley m.fl. 2018).

¹⁰ Adams och Mrug 2019, Arbetsmiljöverket 2011, Berkowitz 2020, Pusch 2019, Brå 2009, Deryol m.fl. 2017, Friends 2022, Gottfredson och DiPietro 2011, Khoury-Kassabri m.fl. 2004, King m.fl. 2014, Lindström 2001, Peguero m.fl. 2015, Schreck m.fl. 2003, Skolverket 2019.

¹¹ Burrow och Apel 2008, Deryol m.fl. 2017, George och Thomas 2000, King m.fl. 2014, Lindström 2001, Peguero m.fl. 2015, Pusch 2019, Tillyer m.fl. 2010, Wilcox m.fl. 2009.

¹² Deryol m.fl. 2017, Schreck m.fl. 2003, Wilcox m.fl. 2009.

¹³ I vilken utsträckning som vännerna ansågs prosociala mättes via frågor om ifall de åtagit sig att vara drogfria, deltar i organiserade fritidsaktiviteter, försöker göra bra ifrån sig i skolan och gillar skolan (Pusch 2019).

¹⁴ Deryol m.fl. 2017, Tillyer m.fl. 2018, Tillyer m.fl. 2010, Wilcox m.fl. 2009.

¹⁵ Goodenow m.fl. 2016, Gordon m.fl. 2018, Olsen m.fl. 2014.

¹⁶ Lindström 2001, Pusch 2019, Schreck m.fl. 2003, Tillyer m.fl. 2010, Welsh 2001, Wilcox m.fl. 2009.

¹⁷ Tillyer m.fl. 2018.

¹⁸ Pusch 2019.

¹⁹ Vad det gäller utländsk bakgrund eller etnicitet kan det dock vara svårt att överföra resultat från amerikanska undersökningar till Sverige, eftersom de bygger på indelningar i etniska minoritetsgrupper som är vanliga i USA. I den enda svenska undersökning som hittades i frågan förekom ingen skillnad i utsatthet för fysiskt våld i skolan beroende på om eleven hade utrikesfödda föräldrar (Lindström 2001).

undersökningar både om några sådana samband förekommer och i vilken riktning.²⁰

Mobbning

Överlappning mellan hot eller våld i skolan och mobbning

Hot eller våld används i den här kortanalysen som ett samlingsbegrepp för hot, misshandel, sexualbrott och rån. Istället för misshandel används dock ofta begreppet fysiskt våld i andra undersökningar än SUB där frågorna är bredare ställda.²¹ Mobbning brukar definieras som upprepade medvetna kränkningar där det finns ett ojämlikt maktförhållande (fysiskt eller psykiskt) som gör det svårt för den drabbade att värja sig. Hot och våld i skolmiljö kan alltså utföras som en del av en serie kränkningar som tillsammans utgör mobbning. Men hot eller våld behöver inte vara en del av mobbning, exempelvis om det rör sig om en enskild incident.²²

I en svensk studie undersöktes överlappningen mellan elevers utsatthet i skolan för å ena sidan specifika beteenden, som hot eller fysiskt våld, och å andra sidan mobbning.²³ De som hotats eller tvingats att göra saker respektive utsatts för fysiskt våld²⁴ i skolan senaste månaderna uppgav i omkring två femtedelar av fallen också att de mobbats de senaste månaderna. I en amerikansk undersökning var det omkring en femtedel av dem som hotats i skolan senaste månaden som också uppgav att de mobbats under samma period. Bland dem som uppgav att de blivit slagna i skolan senaste månaden var det istället omkring en fjärdedel som också uppgav att de mobbats under samma period.²⁵

Brå²⁶ har tidigare kartlagt polisanmälda brott²⁷ mot barn i åldern 7–15 år. När det gäller brott som skedde i skolmiljö framstår det utifrån polisanmälningarnas fritext eller förundersökning som att den vanligaste situationen rör sig om ömsesidiga bråk eller konflikter mellan elever, där fysiskt våld eller hot inte sällan utövats av båda parter. Därutöver beskrivs det generellt antingen handla om gärningar utan någon föregående

²⁰ Adams och Mrug 2019, Berkowitz 2020, Brå 2009, Burrow och Apel 2008, George och Thomas 2000, Khoury-Kassabri m.fl. 2004, King m.fl. 2014, Lindström 2001, Peguero m.fl. 2015, Pusch 2019, Tillyer m.fl. 2010, Wilcox m.fl. 2009.

²¹ Misshandel är ett brott (se 3 kap. 5 § brottsbalken) och inom ramen för SUB har man försökt formulera frågorna på ett sådant sätt att gärningarna ska motsvara det brottet (Brå 2022b). I andra undersökningar har motsvarande frågor inte nödvändigtvis utformats i syfte att fånga det brottet, varför det kan vara mer lämpligt att använda begreppet fysiskt våld om de undersökningarna.

²² Olweus 2010.

²³ Hellström m.fl. 2013.

²⁴ Frågan om fysiskt våld avsåg att bli slagen, sparkad, knuffad eller inlåst.

²⁵ Green m.fl. 2013.

²⁶ Brå 2023b.

²⁷ Rapporten byggde på ett uttag av uppgifter som används inom ramen för Brås målsägandestatistik, där det ingår brottstyper för vilka det är enkelt att på ett automatiserat sätt avgöra vem som är målsägande. De vanligaste brotten i uttaget var misshandel, olaga hot och ofredande.

konflikt, från elever som ofta har ett utagerande beteende, eller som en del av mobbning i form av upprepade kränkningar mot målsäganden.

Svenska undersökningar om mobbning i skolan

Som tidigare nämnts finns det begränsat med svenska undersökningar om elevers utsatthet för hot eller våld i skolan. Däremot finns ett stort antal svenska undersökningar om mobbning i skolan.

Utveckling av mobbning

Enligt två svenska undersökningar var andelen elever som uppger att de mobbas i skolan någorlunda stabil under 00-talet, men ökade i slutet av 10-talet.²⁸ I linje med det minskade andelen elever som uppger att de känner sig trygga i skolan mellan 2010 och 2020.²⁹ Andelen barn och ungdomar som uppger att de utsatts för nätmobbning har även ökat under senare år.³⁰ Till skillnad från de andra undersökningarna är det i SUB utsatthet för mobbning någon gång som studerats, oavsett när eller var det skedde.³¹ Utvecklingen enligt SUB skiljer sig också från de andra undersökningarna på så sätt att ingen ökning framkommer i andelen som uppger att de någon gång utsatts för mobbning.³² En trolig förklaring till att utvecklingen enligt SUB skiljer sig från de andra undersökningarna är att frågan om mobbning inte avsett en avgränsad tidsperiod. Förändringar i närtid i hur vanligt det är att bli mobbad får inte lika stort inflytande på resultaten om även utsatthet för mobbning tidigare i livet ingår.

Vilka som har större risk att utsättas

Det finns stöd i svenska undersökningar för att utsattheten för mobbning i skolan är större i lägre årskurser, bland elever som själva mobbar andra och som har sämre relation till föräldrar och lärare.³³ Att utsättas för mobbning är även vanligare bland barn och unga med funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom, såsom astma, hörselnedsättning, ADHD eller autism.³⁴ Utsatthet för mobbning är även associerat med sämre motorisk förmåga och övervikt.³⁵ Enligt en undersökning är utsatthet för mobbning vanligare bland barn och unga som identifierar sig som hbtqi+ eller som uppger annan könstillhörighet än pojke eller flicka.³⁶ Att gå in i puberteten tidigare än andra är enligt en undersökning initialt också associerat med större utsatthet för kränkningar från jämnåriga.³⁷ Resultat från svenska undersökningar talar

²⁸ Folkhälsomyndigheten 2023, Skolverket 2019.

²⁹ Skolinspektionen 2020.

³⁰ Statens medieråd 2021.

³¹ Det gäller fram till SUB 2021. I nästa omgång av SUB kommer frågan om mobbning dock avse de senaste 12 månaderna.

³² Brå 2022a.

³³ Annerbäck m.fl. 2014, Bejerot m.fl. 2013, Bjereld 2017, Friends 2023, Forsberg m.fl. 2023, Skolverket 2019, Thornberg, Wegmann m.fl. 2022.

³⁴ Annerbäck m.fl. 2014, Friends 2023, Holmberg och Hjern 2008, Törn m.fl. 2015.

³⁵ Annerbäck m.fl. 2014, Bejerot m.fl. 2013, Bejerot m.fl. 2022, Törn m.fl. 2015.

³⁶ Friends 2023.

³⁷ Skoog och Kapetanovic 2022.

emot att det skulle finnas tydliga skillnader i utsatthet för mobbning utifrån kön, socioekonomisk status respektive utländsk bakgrund, eftersom det skiljer sig åt mellan olika undersökningar om sådana samband syns.³⁸

³⁸ Annerbäck m.fl. 2014, Bejerot m.fl. 2013, Bjereld 2017, Folkhälsomyndigheten 2023, Friends 2023, Hjalmarsson 2018, Humble och Humble 2013, Plenty och Jonsson 2017, Thornberg, Wegmann m.fl. 2022.

Metod

Kortanalysen utgår från Brås enkätundersökning Skolundersökningen om brott (SUB) som vänder sig till elever i årskurs nio. Undersökningsåren 2015, 2017, 2019 och 2021 ingår (totalt 19 803 elever, se tabell 1). SUB har genomförts i olika former sedan 1995. Men 2015 utfördes ändringar som medför svårigheter att jämföra nivån av hot och våld i skolmiljö därefter med nivån innan dess, och därför avgränsades kortanalysen till perioden 2015–2021.³⁹

Tabell 1. Bakgrund hos eleverna som ingår i undersökningen (totalt 19 803).

Variabel	Andel	Antal
<i>Kön</i>		
Flicka	48,2 %	9 465
Pojke	50,3 %	9 873
Annan könstillhörighet	1,5 %	301
<i>Svensk/utländsk bakgrund</i>		
Svenskfödd med minst en svenskfödd förälder	77,0 %	15 069
Svenskfödd med båda föräldrarna utrikesfödda	9,6 %	1 878
Utrikesfödd	13,4 %	2 625
<i>Bostadstyp</i>		
Hus	71,2 %	13 821
Lägenhet	26,6 %	5 160
Annat	2,2 %	428
<i>Skilda eller separerade föräldrar</i>		
Nej	69,8 %	13 662
Ja	30,2 %	5 900
<i>Eftergymnasialt utbildade föräldrar</i>		
Ingen förälder har eftergymnasial utbildning	37,5 %	7 280
En förälder har eftergymnasial utbildning	25,2 %	4 900
Båda föräldrar har eftergymnasial utbildning	37,3 %	7 246
<i>Båda föräldrarna arbetar eller studerar</i>		
Nej	16,9 %	3 290
Ja	83,1 %	16 173

Skolorna valdes ut via ett geografiskt stratifierat urval där större skolor hade större sannolikhet att komma med. En klass valdes ut per skola, i ett urval där större klasser hade större sannolikhet att komma med. Andelen av de utvalda skolorna som faktiskt deltog i enkäten varierade mellan undersökningsåren från 52 till 70 procent och andelen elever i de

³⁹ Vad det gäller misshandel har Brå gjort bedömningen att nivån är relativt jämförbar före och efter metodbytet, baserat på en jämförelse av utvecklingen enligt SUB med andra datakällor (Brå 2018). För de andra brottstyperna i den här kortanalysen kunde någon sådan jämförelse däremot inte göras, varför nivåns jämförbarhet före och efter metodbytet är osäker. Vad det gäller sexualbrott vore det dessutom inte möjligt att ta fram statistik om utsatthet i skolmiljö före 2015, eftersom det då inte ställdes någon fråga om var sexualbrott skedde (se Brå 2013).

medverkande klasserna som besvarade den var mellan 69 och 85 procent. För en närmare beskrivning av metoden för SUB, se den tekniska rapporten för respektive undersökningsår.⁴⁰

Variabler

Det huvudsakliga utfallsmåttet är utsatthet för hot eller våld de senaste 12 månaderna. Det mäts via frågor om utsatthet för hot, lindrig misshandel, grövre misshandel, fysisk sexuell kränkning, sexuellt tvång och rån där den senaste händelsen inträffade i skolan eller på skolgården.⁴¹ Detta undersöks i SUB genom att eleven tillfrågas om utsatthet för respektive typ av brott, varefter en följdfråga i så fall ställs för respektive typ om var den senaste händelsen inträffade.⁴² Det innebär att om eleven utsatts för den aktuella brottstypen mer än en gång det senaste året är det platsen för den senaste händelsen som är utgångspunkt. Överlappningen mellan hot eller våld i skolan å ena sidan och mobbning å andra sidan undersöktes genom svar på frågan ”Har du blivit mobbad”, bland elever som uppger att de utsatts för hot eller våld i skolan. Vad som menas med mobbning definieras inte i anslutning till frågan.

Vilka individfaktorer som undersöktes baserades på vad som brukar ingå i den ordinarie rapporten för SUB, tidigare undersökningar om vilka som utsätts för hot och våld eller mobbning i skolan och nya hypoteser om skillnader på basis av andra relevanta undersökningar. För en sammanställning av vilka individfaktorer som ingick och hur de mättes, se bilaga 2.

Statistiska analyser

Resultaten presenteras inledningsvis i form av andelar.⁴³ Bara om skillnaden mellan grupperna var statistiskt signifikant beskrivs den i löptexten som en skillnad. I samband med den här signifikanstestningen används bivariat logistisk regressionsanalys (se tabell 4–6 i bilaga 1).⁴⁴ Senare används i stället multivariat regressionsanalys i syfte att reda ut i vilken utsträckning en skillnad mellan två demografiska grupper verkligen beror på att den ena gruppen har större risk att utsättas eller om det finns andra skillnader mellan grupperna som i själva verket ligger bakom. Till exempel om pojkar har större risk att utsättas i skolan än flickor även efter att hänsyn tagits till att pojkar i större utsträckning själva begår våldsbrott, vilket i sin tur är associerat med större risk för att utsättas.

⁴⁰ Exempelvis Brå 2022b.

⁴¹ För definitioner, se tabell 8 i bilaga 2.

⁴² Se Brå 2022b.

⁴³ Antalet svarande per kategori skulle vara minst 100 för att redovisas.

⁴⁴ Bivariat logistisk regression användes också för att besvara om eventuell skillnad i utsatthet över tid var statistiskt signifikant.

Resultatet av de logistiska regressionerna redovisas här i riskkvoter, vilka kan anta värden från 0 och uppåt.⁴⁵ När riskkvoten är 1 betyder det att gruppen har lika stor risk att utsättas som referensgruppen. Riskkvoter under 1 innebär att gruppen har mindre risk att utsättas, medan riskkvoter över 1 innebär att gruppen har större risk att utsättas. Om andelen pojkar som utsätts i skolan hypotetiskt är 20 procent och andelen flickor som utsätts är 10 procent blir riskkvoten 2,0 ($20\% / 10\% = 2,0$), vilket i så fall kan beskrivas som att pojkar har dubbelt så stor risk att utsättas i skolan som flickor.

Vid multivariat regressionsanalys kan det vara problematiskt om flera variabler undersöker ungefär samma sak, eftersom det blir svårt att särskilja deras effekt från varandra (så kallad multikollinearitet).⁴⁶ Vid multivariat regressionsanalys valdes därför det mått ut med starkast bivariat samband när det fanns flera närliggande mått. Därför valdes eget våldsutövande ut bland flera mått på olika former av regelbrytande beteende. Även om problem med multikollinearitet inte framkommer utifrån statistiska tester riskerar mått på samband mellan två variabler att snedvridas om man av misstag kontrollerar för en så kallad mellanliggande variabel.⁴⁷ Därför ingick inte mått på inställning till våld i den multivariata regressionsanalysen, eftersom det är tänkbart att eget våldsutövande är en mellanliggande variabel för en relation mellan inställning till våld och utsatthet.⁴⁸

Vikter användes vid framtagning av andelar, för att kompensera för att urvalet inte är proportionerligt och för att minska eventuell snedvridande effekt av bortfall i skolor. Vid logistisk regressionsanalys användes istället funktionen Complex samples i statistikprogrammet SPSS, i syfte att bland annat hantera att observationerna inte är oberoende av varandra i undersökningar som, likt SUB, består av ett klusterurval.⁴⁹

⁴⁵ Logistisk regression resulterar i oddskvoter. Men oddskvoter konverterades här till riskkvoter (se Zhang och Yu 1998), eftersom skillnader i risk är lättare att förstå än skillnader i odds. När andelen utsatta är under 10 procent går det visserligen att tala om risk fast resultaten redovisas i oddskvoter, eftersom oddskvoter och riskkvoter då är i stort sett desamma, men eftersom utsattheten här var högre än så skulle det bli missvisande att tala om risk när oddskvoter redovisas.

⁴⁶ Innan logistisk regression utfördes analyserades om multikollinearitet förekom. Det råder inte konsensus om var gränsen går för problem med multikollinearitet, men toleransnivån fick här inte vara under 0,20 och VIF-värdet fick inte vara över 5 (se Midi m.fl. 2010). I linjär regressionsanalys över den slutgiltiga modellen var inga variabler nära dessa gränser, då den lägsta toleransnivån var 0,86 och det högsta VIF-värdet 1,2.

⁴⁷ Se Wang m.fl. 2017. Det förutsätter att syftet med att kontrollera för variabeln är att försöka utesluta så kallade skensamband, det vill säga att sambandet inte rör sig om orsak och verkan.

⁴⁸ I de logistiska regressionerna tillämpades en tumregel om att antalet med utfallet i genomsnitt skulle vara minst 10 per koefficient i modellen (Vittinghoff och McCulloch 2007). Exempelvis innebär det att om 100 elever utsatts för hot eller våld i skolan bör som mest 10 koefficienter ingå i modellen ($100/10=10$). Dessutom skulle minst 100 observationer ingå per kategori i den oberoende variabeln. I och med att ett förhållandevis stort antal elever ingick var det inte nödvändigt att göra några avgränsningar utifrån dessa tumregler.

⁴⁹ Se Best och Wolf 2015. Vanlig logistisk regressionsanalys utgår ifrån att observationerna är oberoende av varandra. Men elever i samma skola kan förväntas ha mer gemensamt än elever från olika skolor. Urvalsundersökningar av skolor (klusterurval) bryter därför mot antagandet om att observationerna är oberoende av varandra.

Begränsningar

Den här undersökningen indikerar vilka faktorer som har betydelse för elevers risk att utsättas för hot eller våld i skolan. Resultaten bör tolkas i relation till tidigare undersökningar på området. Ju fler undersökningar vars resultat går i samma riktning, desto mer säker kan man vara på resultatet. Det går dock inte att utifrån eventuella samband här dra slutsatser om kausalitet, alltså att det skulle röra sig om orsak och verkan. Det beror på att det kan finnas andra faktorer som i själva verket ligger bakom sambanden, och som det inte funnits möjlighet att ta hänsyn till här.

Det finns risk för både under- och överskattningar

Att SUB är en enkätundersökning innebär att det är den svarandes tolkning av frågorna som är utgångspunkt för vilka händelser som inkluderas. Det innebär att en del av händelserna som här fångas upp som hot eller våld inte säkert skulle leva upp till juridiska definitioner av brott.

Att den senaste händelsen är utgångspunkt för utfallsmåttet innebär att andelen elever som utsatts i skolan underskattas marginellt, eftersom det kommer att finnas elever som utsatts i skolan men som därefter även utsatts utanför skolan. Samtidigt ställdes ingen följdfråga till dem som utsatts i skolan eller på skolgården om ifall det var under skoltid.⁵⁰ Därför kan en del av utsattheten handla om att eleven utsatts i samband med exempelvis umgänge på skolgården kvällstid, vilket alltså tvärtom medför en viss överskattning av den skolrelaterade utsattheten. Att det är den senaste händelsen som är utgångspunkt bör inte snedvrída resultaten när skillnader mellan grupper studeras, eftersom det i stort sett bör vara slumpmässigt fördelat vilken av händelserna som inträffade senast i förhållande till när enkäten besvarades. Ifall enkäten besvarades före eller efter jullovet kan dock möjligen påverka ifall den senaste händelsen skedde i skolan. Det skulle därför möjligen kunna vara problematiskt för jämförelsen över tid, eftersom enkäterna inte har genomförts under exakt samma tidsperiod varje år.⁵¹ Därför utfördes en känslighetsanalys, där statistik över utvecklingen togs fram för de enkäter som inkom innan vårterminen börjat och alltså måste ha besvarats före jullovet start (se figur 11 i bilaga 1).⁵² Detta bedömdes inte påverka slutsatserna om utvecklingen av utsatthet i skolan.

När de som utsatts för hot eller våld i skolan senaste 12 månaderna också uppger att de blivit mobbade någon gång går det inte att veta i vilken utsträckning som den aktuella incidenten var en del av mobbning. Mobbningen de refererar till kan avse händelser tidigare i livet eller

⁵⁰ Från och med nästa omgång av SUB kommer det dock vara möjligt att skilja mellan utsatthet i skolmiljö som skedde under respektive utanför skoltid.

⁵¹ Datasamlingen skedde december 2015-januari 2016, november 2017-januari 2018, november 2019-februari 2020 och oktober 2021-januari 2022.

⁵² Enkäter som inkom senast den 6 januari under respektive insamlingsperiod antogs ha besvarats före jullovet start.

utanför skolan. Däremot går det att med säkerhet dra slutsatsen att de som svarat att de aldrig mobbats inte anser att incidenten var en del av mobbning. Att frågan om mobbning inte är avgränsad till skolan är inte nödvändigtvis problematiskt; det är även av relevans att studera mobbning som inträffar utanför skolan, eftersom den ändå kan vara kopplad till skolan. Exempelvis för att ungdomar som utsätts för nätmobbning kan vara utsatta av andra elever från samma skola.⁵³ Det ges ingen definition av mobbning i anslutning till frågan. Det är alltså elevens egna subjektiva tolkning av begreppet mobbning som mäts med frågan. Vad eleverna själva uppfattar som mobbning kan delvis skilja sig från hur mobbning ofta brukar definieras av forskare.

Inte möjligt att undersöka allt som kan ha betydelse

Det var inte möjligt att här studera allt som möjligen har betydelse för vem som har större risk att utsättas för hot eller våld i skolan. Eftersom endast elever i årskurs nio undersöktes var det inte möjligt att studera skillnader i utsatthet mellan årskurser, vilket det är tydligt att det finns enligt tidigare undersökningar.⁵⁴ Att det är den senaste händelsen som är utgångspunkt innebär att det inte var möjligt att studera om elever som utsätts *utanför* skolan har förhöjd risk att utsättas även *inom* skolan, något som man funnit i andra studier.⁵⁵ Det medför även att det inte går att studera vilken betydelse tidigare utsatthet i skolan har för risken att utsättas på nytt, vilket också verkar ha betydelse enligt tidigare undersökningar. Det finns därutöver ytterligare faktorer som utifrån andra undersökningar om hot och våld eller mobbning verkar kunna vara av relevans att studera men som det inte ställs någon fråga om i SUB, till exempel social förmåga, sexuell läggning och funktionsnedsättning.

Coronapandemin förväntas inte ha haft någon större inverkan på resultaten

Frågorna om utsatthet i SUB 2021 avser en period då det förekom restriktioner med anledning av coronapandemin.⁵⁶ Bland högstadieelever var det under våren 2021 vanligt att undervisning på plats varvades med distansundervisning, men det rörde sig generellt endast om en kortare period med distansundervisning. Bland högstadieelever med distansundervisning rörde det sig i genomsnitt om 3 veckor under hela vårterminen 2021.⁵⁷ Pandemin förväntas därför inte ha haft någon större inverkan på resultaten.

⁵³ Se till exempel Wegge m.fl. 2014.

⁵⁴ Se t.ex. Arbetsmiljöverket 2011, Gottfredson och DiPietro 2011, Khoury-Kassabri m.fl. 2004, Pusch 2019, Schreck m.fl. 2003.

⁵⁵ Turanovic m.fl. 2022.

⁵⁶ Databaseringen för SUB 2021 skedde oktober 2021–januari 2022 och frågorna om utsatthet avsåg de senaste 12 månaderna.

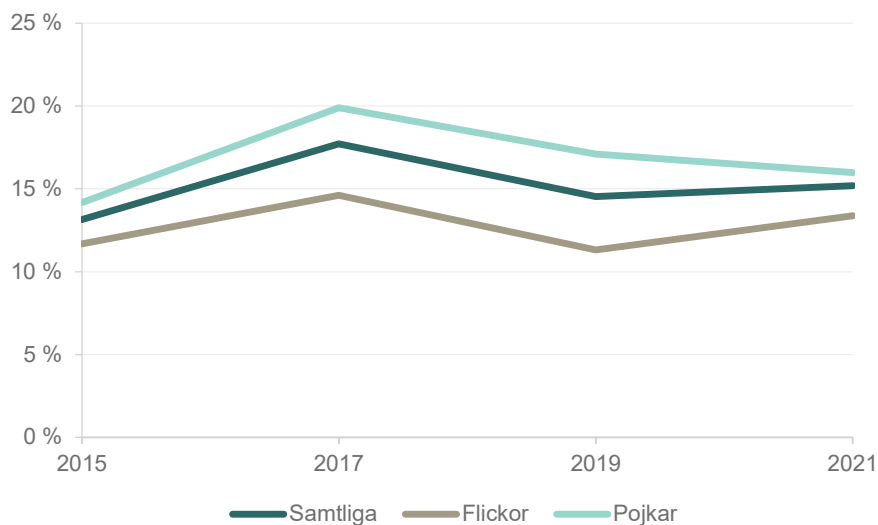
⁵⁷ SCB 2022.

Resultat

Utvecklingen

Andelen elever i årskurs nio som uppger att de utsatts för hot eller våld i skolmiljö de senaste 12 månaderna fluktuerade runt 15 procent mellan undersökningsåren 2015 och 2021, utan någon tydlig trend upp eller ned (se figur 1). Utvecklingen var likartad för flickor och pojkar, om än på en genomgående högre nivå bland pojkar.

Figur 1. Utveckling av andelen utsatta för något hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna bland elever i årskurs nio (hot, misshandel, rån, sexualbrott).

Av de kategorier av hot eller våld som redovisas i undersökningen är det genomgående störst andel elever som uppger att de utsatts för lindrig misshandel i skolmiljö (som inte krävt vård, se figur 2). Näst störst är utsattheten för sexualbrott, som i den absoluta majoriteten av fallen bestod av fysisk sexuell kränkning, i form av att någon rört ens kropp på ett sexuellt sätt mot ens vilja.⁵⁸ Därefter är det ungefär lika vanligt att uppge utsatthet i skolan för hot som gjorde en allvarligt rädd, eller för grövre misshandel som krävde vård. Vad det gäller rån är utsatthet i skolmiljö så pass ovanligt att det inte bedömdes som lämpligt att särredovisa utvecklingen.⁵⁹

För hot, sexualbrott och lindrig misshandel stämmer utvecklingen i stort sett överens med utvecklingen totalt, med fluktuation i utsatthetens nivå mellan olika undersökningsår utan någon tydlig trend upp eller ned. Vad det gäller grövre misshandel (som krävt vård) är andelen som uppger att

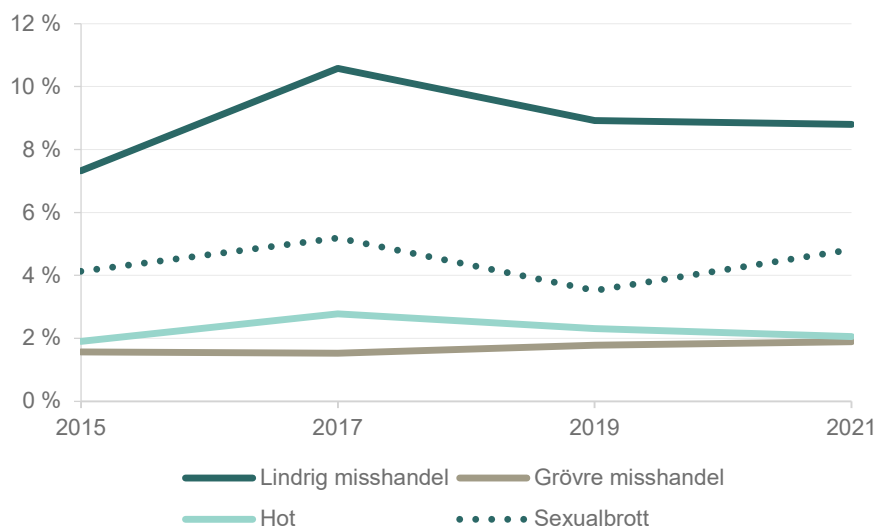
⁵⁸ Andelen elever som uppger att de utsatts för sexuellt tvång i skolmiljö är mycket låg (0,3 %). Med sexuellt tvång avses enligt SUB att bli tvingad till att göra något som upplevs som sexuellt. Att andelen är så pass låg medför att det inte bedöms som lämpligt att särredovisa den utvecklingen. Fysiska sexuella kränkningar och sexuellt tvång redovisas därför tillsammans som sexualbrott.

⁵⁹ Andelen elever som uppger att de utsatts för rån i skolan är mycket låg (0,4 %). Det medför att det vore svårt att dra slutsatser om utvecklingen, eftersom slumpen skulle få stor betydelse för resultaten.

de utsatts något större de senaste två undersökningsåren, men skillnaden är inte statistiskt signifikant.

Utvecklingen inom respektive kategori är likartad för flickor och pojkar, men för flickor fluktuerar andelen utsatta betydligt mer mellan olika undersökningsår (se tabell 3 i bilaga 1). Nivån av utsatthet för misshandel i skolmiljö är genomgående högre bland pojkar, medan nivån av utsatthet för sexualbrott i stället är högre bland flickor.⁶⁰

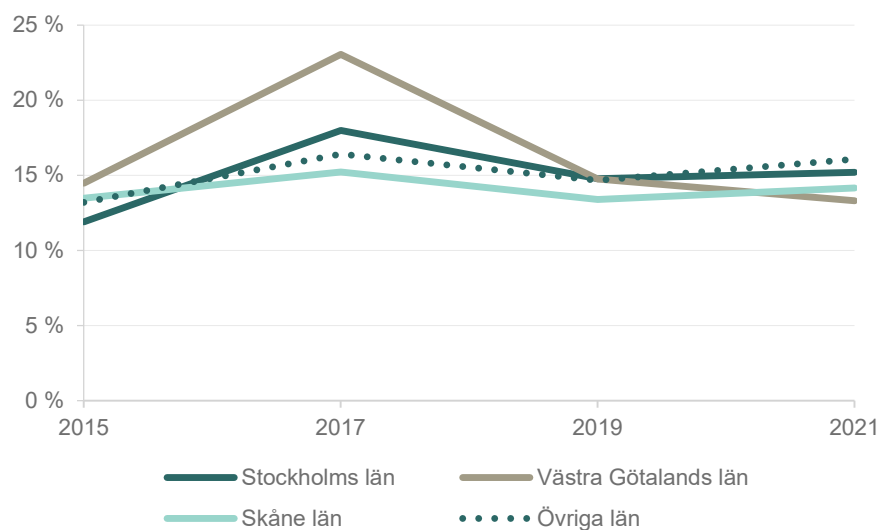
Figur 2. Utveckling av andelen utsatta för misshandel, hot respektive sexualbrott i skolmiljö senaste 12 månaderna bland elever i årskurs nio.

Utvecklingen inom de tre storstadslänen 2015–2021 stämmer överens med den nationella utvecklingen. Det vill säga andelen elever som uppger att de utsatts för hot eller våld i skolmiljö fluktuerade mellan undersökningsåren, utan någon uppåt- eller nedåtgående trend (se figur 3). För Västra Götalands län avviker dock nivån 2017 mer än för de andra storstadslänen, då andelen som uppger att de utsatts var större än både före och efter.

⁶⁰ Med undantag för undersökningsåret 2019 då andelen flickor som uppger utsatthet för sexualbrott i skolmiljö tillfälligt var lägre och därför på samma nivå som för pojkar.

Figur 3. Utveckling av andelen utsatta för något hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna bland elever i årskurs nio (hot, misshandel, rån, sexualbrott). Uppdelat på de tre storstadslänen.

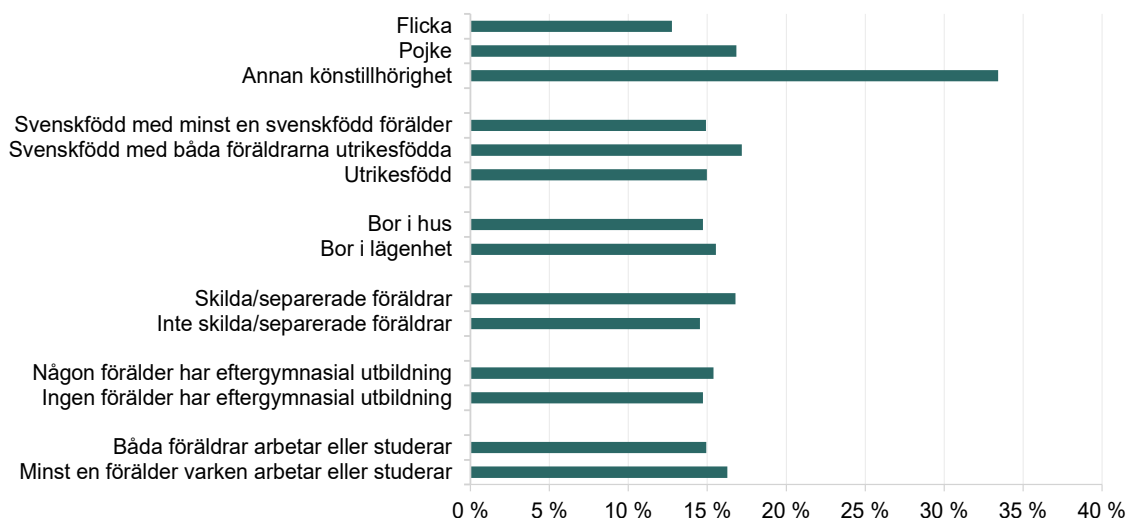

Vilka som utsätts

Skillnader i utsatthet mellan olika demografiska grupper

Bland elever i årskurs nio uppger en större andel pojkar än flickor att de utsatts för hot eller våld i skolmiljö senaste året (se figur 4 eller tabell 4 i bilaga 1). En liten minoritet av eleverna uppger dock annan könstillhörighet (1,5 procent) och utsattheten är särskilt stor inom den gruppen. Andelen som utsatts är ungefär dubbelt så stor bland elever som uppger annan könstillhörighet jämfört med elever som identifierar sig som flicka eller pojke. Därutöver är andelen som utsatts i skolan också något större bland elever med skilda eller separerade föräldrar. Det framkommer däremot inga statistiskt signifikanta skillnader utifrån om eleven har utländsk bakgrund, bor i hus eller lägenhet, har någon förälder med eftergymnasial utbildning eller om båda föräldrarna arbetar eller studerar.

Figur 4. Andelen utsatta för något hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna bland elever i årskurs nio (hot, misshandel, rån, sexualbrott). Uppdelat efter olika bakgrundsfaktorer.

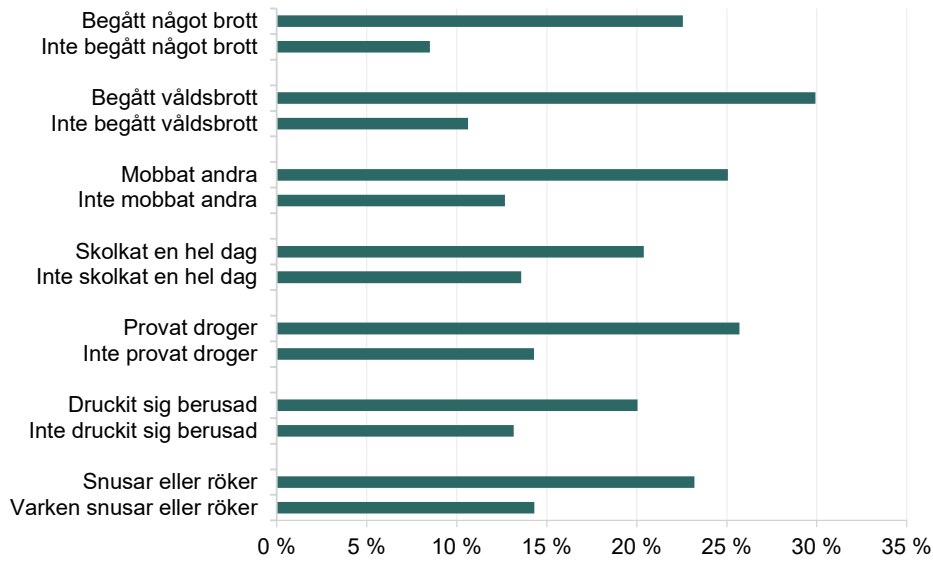

Risk- och skyddsfaktorer för att utsättas i skolan

Regelbrytande beteende, kriminella vänner och låg självkontroll

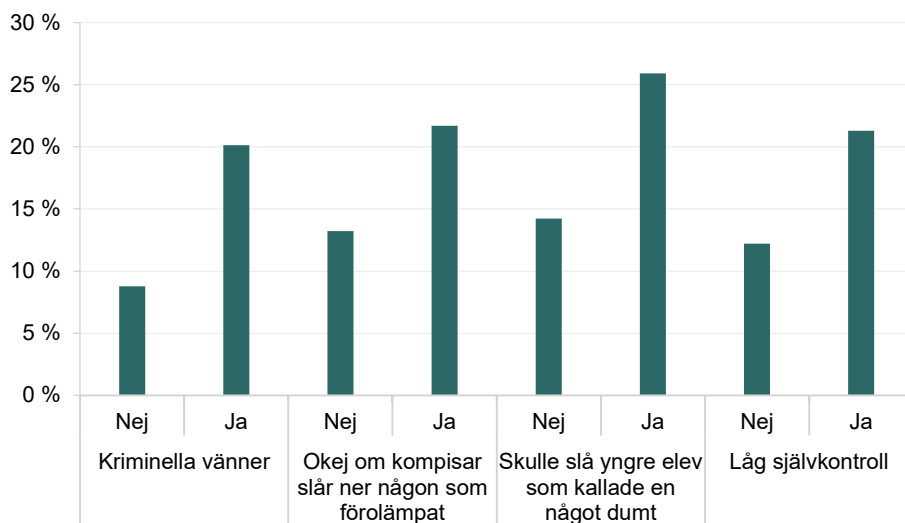
Bland elever som utövat någon form av regelbrytande beteende är andelen som utsatts för hot eller våld i skolan betydligt större. Störst skillnad syns beroende på om eleven själv utövat våld eller inte (se figur 5 eller tabell 5 i bilaga 1). De som själva utövat våld uppger i nästan tre gånger så stor utsträckning att de utsatts för hot eller våld i skolan. Skillnaden är nästan lika stor sett till om eleven begått något brott eller inte. Därefter är skillnaden i utsatthet som störst beroende på om eleven själv har mobbat någon. De som uppger att de mobbat någon har nämligen utsatts för hot eller våld i skolan i dubbelt så stor utsträckning. Utsattheten är också större bland elever som senaste året har skolkat en hel dag, provat droger, druckit sig berusade samt som snusar eller röker.

Figur 5. Andelen utsatta för något hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna bland elever i årskurs nio (hot, misshandel, rån, sexualbrott). Uppdelat efter förekomst av regelbrytande beteende.

Andelen som uppger att de utsatts för hot eller våld i skolan är mer än dubbelt så stor bland elever som har någon vän som begått brott (se figur 6 eller tabell 5 i bilaga 1). Utsattheten är också nästan dubbelt så stor bland elever som har en positiv inställning till våld, på så sätt att de antingen uppger att de skulle tycka att var okej om deras kompisar slog ner en person som sa något förolämpande eller att det stämmer att de själva skulle slå till en två år yngre elev som kallar dem för något dumt. Därutöver är utsattheten också nästan dubbelt så stor bland elever med låg självkontroll.

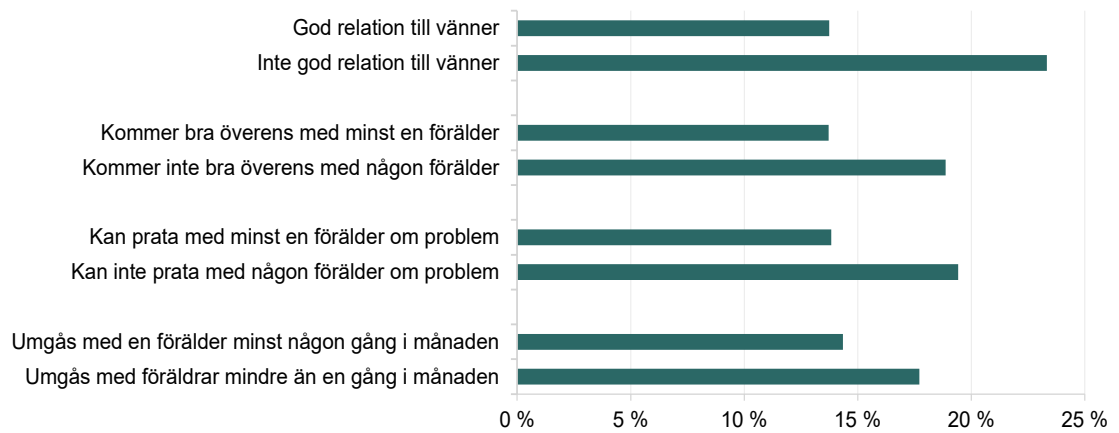
Figur 6. Andelen utsatta för något hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna bland elever i årskurs nio (hot, misshandel, rån, sexualbrott). Uppdelat efter kriminella vänner, inställning till våld och låg självkontroll.

Vänner, familj, skola och föreningsliv

Bland elever i årskurs nio är andelen utsatta för hot eller våld i skolmiljö mindre för dem som har bättre relation till vänner och föräldrar. Störst skillnad syns utifrån om eleven har en god relation till sina vänner, eftersom de som har det utsatts i nästan hälften så stor utsträckning (se figur 7 eller tabell 6 i bilaga 1). Vad det gäller relationen till sina föräldrar är utsattheten framför allt mindre bland dem som uppger att de har en förälder som de alltid eller nästan alltid kommer bra överens med eller som de åtminstone ganska ofta kan prata om problem eller andra känsliga saker med. Men utsattheten är även något mindre bland elever som uppger att de brukar hitta på något trevligt med en förälder minst en gång i månaden, som att spela sällskapsspel eller ha filmkväll.

Figur 7. Andelen utsatta för något hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna bland elever i årskurs nio (hot, misshandel, rån, sexualbrott). Uppdelat efter relation till vänner och föräldrar.

Andelen som utsatts för hot eller våld i skolan är mindre bland elever som tycker att de flesta av deras lärare är bra (se figur 8 eller tabell 6 i bilaga 1). Inga statistiskt signifikanta skillnader förekommer däremot i utsatthet utifrån om elever tycker att betyg är viktigt, förekomsten av någon strukturerad fritidsaktivitet eller utifrån självrapporterade betyg i svenska, engelska och matematik.

Figur 8. Andelen utsatta för något hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna bland elever i årskurs nio (hot, misshandel, rån, sexualbrott). Uppdelat efter relation till skola och strukturerade fritidsaktiviteter.

Könsskillnader kvarstår när hänsyn tas till risk- och skyddsfaktorer

När olika demografiska grupper undersöktes framgick att det endast var utifrån kön och förekomst av skilda eller separerade föräldrar som det syntes någon skillnad i utsatthet för hot eller våld i skolmiljö (se s. 17–18). Skillnader i utsatthet mellan olika demografiska grupper kan dock bero på att det förekommer skillnader dem emellan i risk- och skyddsfaktorer för att utsättas. Till exempel om anledningen till att pojkar i större utsträckning utsätts för hot eller våld i skolan skulle vara att de begår våldsbrott i större utsträckning, och att det är detta som i sin tur ökar deras risk att utsättas. För att reda ut sådana förhållanden undersöks här om det fortfarande finns skillnader i utsatthet efter att hänsyn tas till risk- och skyddsfaktorer för att utsättas.⁶¹ När hänsyn togs till risk- och skyddsfaktorerna finns det fortfarande könsskillnader i utsatthet (se tabell 2). Pojkar har alltså något större risk att utsättas för hot eller våld i skolmiljö än flickor. Återigen är utsattheten dock framför allt större bland elever som uppger annan könstillhörighet, eftersom de har dubbelt så stor risk att utsättas i skolan jämfört med flickor. Däremot har inte längre elever med skilda eller separerade föräldrar större risk att utsättas i skolan, när hänsyn tas till risk- och skyddsfaktorer för utsatthet.⁶²

⁶¹ Endast faktorer för vilka det tidigare i det här avsnittet förekom statistiskt signifikanta skillnader ingår i analysen. När flera mått fanns tillgängliga som mäter ungefär samma fenomen valdes det med starkast samband med utsatthet. Bland olika former av regelbrytande beteende valdes därför ut att själv ha begått våldsbrott ut. Vad det gäller mått på relation till sina föräldrar valdes att kunna prata med någon förälder om problem. Inställningen till våld kan förväntas ha betydelse för utsatthet genom att det ökar sannolikheten att utöva våld, varför det inte heller bedömdes som lämpligt att inkludera i analysen (se s. 12 eller Wang m.fl. 2017 för närmare förklaring).

⁶² Vad det gäller risk- och skyddsfaktorer för att utsättas syns inte heller någon skillnad utifrån relation till föräldrarna när hänsyn tas till andra faktorer.

Tabell 2. Multivariat logistisk regression över risk att utsättas för hot eller våld i skolmiljö (hot, misshandel, rån, sexualbrott) bland elever i årskurs nio.

Variabel	Riskkvot
<i>Kön</i>	
Flicka (referens)	1,00
Pojke	1,26 ***
Annan könstillhörighet	2,20 ***
<i>Skilda eller separerade föräldrar</i>	
Nej (referens)	1,00
Ja	1,00
<i>Begått våldsbrott</i>	
Nej (referens)	1,00
Ja	2,27 ***
<i>Kriminella vänner</i>	
Nej (referens)	1,00
Ja	1,90 ***
<i>Låg självkontroll</i>	
Nej (referens)	1,00
Ja	1,22 ***
<i>God relation till vänner</i>	
Nej (referens)	1,00
Ja	0,68 ***
<i>Kan prata med minst en förälder om problem</i>	
Nej (referens)	1,00
Ja	0,95
<i>Tycker att de flesta lärare är bra</i>	
Nej (referens)	1,00
Ja	0,83 ***
Antal i analysen	16 289

Fotnot: När riskkvoten är 1 betyder det att gruppen har lika stor risk att utsättas som referensgruppen. Riskkvoter under 1 innebär att gruppen har mindre risk att utsättas, medan riskkvoter över 1 innebär att gruppen har större risk att utsättas. Stjärnor indikerar statistisk signifikans. * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

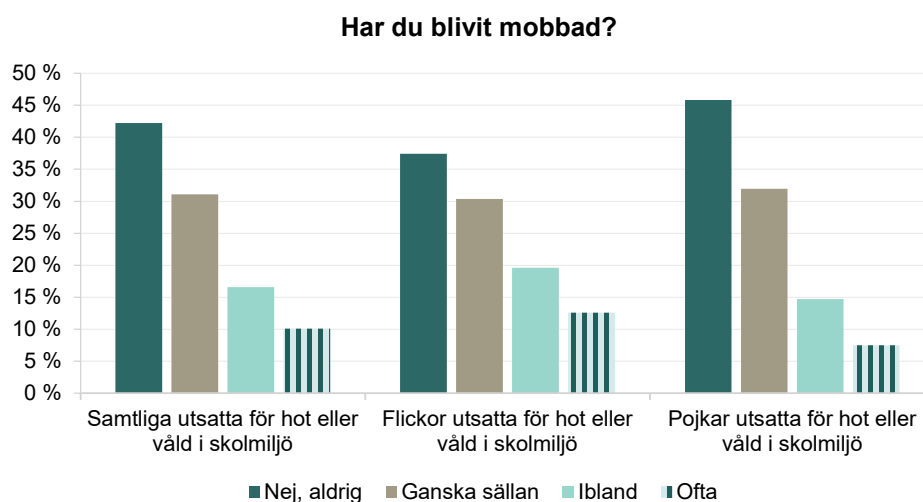
Överlappning med mobbning

På frågan om de någon gång blivit mobbade är det vanligaste svarsalternativet som uppges av niondeklassare som utsatts för hot eller våld i skolan senaste året ”nej, aldrig” (42 procent, se figur 9). Det näst vanligaste svarsalternativet är ganska sällan, därefter är det vanligast att svara ibland och minst vanligt att svara ofta (31, 17 respektive 10 procent). För de elever som svarar att de aldrig blivit mobbade går det att dra slutsatsen att de *inte* anser att den aktuella incidenten var en del av mobbning. Samtidigt är det alltså vanligare att elever som utsatts för hot eller våld i skolan anser sig ha blivit mobbade någon gång än att de inte anser det. Frågan om mobbning är dock till skillnad från frågorna om hot eller våld i skolan inte avgränsad till de senaste 12 månaderna. Det går alltså inte att besvara i vilken utsträckning de som anser sig ha blivit

mobbade någon gång också betraktar den aktuella incidenten av hot eller våld som en del av mobbning, bland annat eftersom eleven kan avse mobbning tidigare i livet.

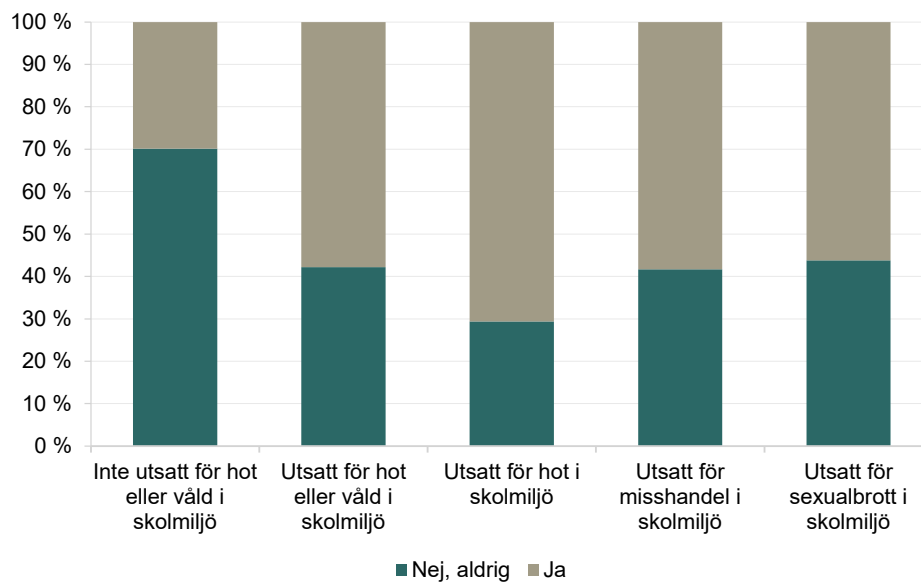
Bland flickor är det en större andel av de utsatta för hot eller våld i skolmiljö som också uppger att de blivit mobbade. Det verkar dock inte handla om att graden av överlappning mellan hot eller våld och mobbning skulle vara större för flickor än för pojkar, eftersom det även bland dem som uppger att de inte utsatts för hot eller våld i skolan är en större andel flickor än pojkar som uppger att de blivit mobbade (se tabell 7 i bilaga 1). Det handlar alltså istället om att det är vanligare att flickor uppger att de utsatts för mobbning än pojkar, oavsett om de utsatts för hot eller våld i skolan eller inte.

Figur 9. Svar på frågan ”Har du blivit mobbad?”, bland elever i årskurs nio som uppger att de utsatts för något hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna. Totalt och uppdelat efter kön.

Andelen som uppger att de blivit mobbade någon gång är omkring dubbelt så stor bland dem som utsatts för hot eller våld i skolan senaste året än bland dem som inte utsatts för det (58 jämfört med 30 procent, se figur 10). Bland elever som utsatts för hot som gjorde dem allvarligt rädda är andelen som uppger att de blivit mobbade större, jämfört med elever som utsatts för misshandel eller sexualbrott i skolmiljö (71 procent jämfört med 58 respektive 56 procent). Antalet utsatta för rån i skolmiljö är för få för att kunna särredovisas.

Figur 10. Andel elever i årskurs nio som uppger att de någon gång blivit mobbade. Uppdelat efter utsatthet för hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna, totalt och för respektive kategori.

Avslutande diskussion

Ingen tydlig förändring i hot eller våld mot elever

Enligt flera svenska undersökningar började det under slutet av 10-talet bli vanligare att elever utsätts för mobbning och mindre vanligt att de känner sig trygga i skolan.⁶³ Utifrån resultaten här verkar däremot ingen generell ökning ha skett i elevers utsatthet för hot eller våld i skolan mellan 2015 och 2021. Under samma period syns ingen tydlig trend upp eller ned i andelen elever som avstått från att gå till skolan av rädsla för att utsättas för brott.⁶⁴ Inte heller syns i PISA någon tydlig förändring i förekomsten av hot respektive fysiskt våld i svenska skolor mellan undersökningarna 2015 till 2022.⁶⁵ Det talar för att den utveckling som beskrivits i andra undersökningar, med ökad mobbning och minskad trygghet, har att göra med att det blivit vanligare med former av mobbning som inte innefattar hot eller våld. Vad det gäller grövre misshandel i skolmiljö är utvecklingen utifrån Skolundersökningen om brott (SUB) däremot mer svårtolkad.⁶⁶ Brå kommer senast i slutet av mars 2024 att publicera en kartläggning av grövre våld i skolmiljö, som kommer belysa strukturen och utvecklingen utifrån fler källor.⁶⁷

Våldsutövande är största riskfaktorn för utsatthet

Utsattheten för hot eller våld i skolan är nästan tre gånger så stor bland elever som uppger att de själva utövat våld och nästan lika stor för dem som begått något brott. Men utsattheten är också större bland elever som brutit mot regler på andra sätt, genom att till exempel skolka eller mobba. En anledning till att regelbrytande beteende tycks vara en riskfaktor kan vara att brottslighet är nära relaterat till annat regelbrytande beteende.⁶⁸ Resultaten stämmer överens med att det är väl belagt att personer som begår brott har betydligt större risk att själva utsättas för brott.⁶⁹ Flera möjliga förklaringar har tidigare framförts till fenomenet med stor överlappning mellan offer och förövare. En förklaring som tidigare lyfts

⁶³ Folkhälsomyndigheten 2023, Skolinspektionen 2020, Skolverket 2019.

⁶⁴ Brå 2022a.

⁶⁵ OECD 2017, 2020, 2023.

⁶⁶ Utsattheten för grövre våld i skolan kan ha förändrats utan att utsattheten för hot och våld totalt sett i skolan har det. Exempelvis tyder en undersökning baserad på Stockholm på att det skett en polarisering i ungdomars våldsbrottslighet (Sivertsson 2023). Detta eftersom det blivit mindre vanligt sedan 2006 att pojkar begår våldsbrott, samtidigt som en procent av pojkarna står för en allt större andel av de våldsbrott som begås. Att våldsbrottsligheten bland pojkar alltså tycks ha blivit mer koncentrerad till en liten grupp skulle i sin tur kunna förklara varför utsattheten för våld inte ökar generellt bland pojkar, samtidigt som det på senare år skett en tydlig ökning i skjutningar av unga män och pojkar. Det går därmed inte att utesluta att det kan ha skett en ökning i grövre våldsbrott i skolan utifrån att det inte syns någon generell ökning i hot och våld i skolmiljö.

⁶⁷ Justitiedepartementet 2023a.

⁶⁸ Se Wikström m.fl. 2012.

⁶⁹ Berg och Mulford 2020.

fram är att skillnader i personlighet och livsstil inte bara påverkar benägenhet att hamna i situationer där sannolikheten att begå brott är större, utan också att befinna sig i situationer där risken att utsättas för brott är förhöjd. I linje med det är utsattheten både här och i tidigare undersökningar större bland elever med låg självkontroll eller kriminella vänner, vilket även är associerat med en större benägenhet att begå våldsbrott och andra brott.⁷⁰ En annan förklaring som tidigare framförts vad det gäller våld är att både förövare och offer i större utsträckning skulle vara exponerade för subkulturella normer om våld, där våld ses som ett acceptabelt sätt att hantera konflikter på.⁷¹ Det stämmer överens med att utsattheten för hot eller våld i skolan här var större bland elever med en positiv inställning till våld. Egen utsatthet kan under inflytande av sådana normer även medföra att det ses som önskvärt att hämnas via våld, vilket leder till en våldsspiral.

Att utsatthet för hot eller våld i skolan är mindre vanligt bland elever med bättre relation till vänner, föräldrar och lärare stämmer överens med tidigare undersökningar.⁷² En anledning till det sambandet skulle kunna vara att elever med bättre sociala relationer är mer benägna att under skoldagen befinna sig i närheten av personer som är villiga att ingripa om det händer dem något.⁷³ En annan möjlig förklaring kan vara att goda sociala färdigheter både förbättrar elevers sociala relationer och minskar deras risk att utsättas i skolan. Enligt internationella undersökningar är goda sociala färdigheter en tydlig skyddsfaktor mot utsatthet för olika former av aggressioner i skolan.⁷⁴ Det var dock inte möjligt att studera sociala färdigheter i den här undersökningen.

Kön är enda demografiska faktorn av betydelse

Resultatet här att pojkar i större utsträckning än flickor utsätts för hot eller våld i skolan är väl belagt i tidigare undersökningar.⁷⁵ Men utsattheten är här framför allt betydligt större bland elever som uppger annan könstillhörighet. Könsskillnaderna kvarstår även efter att hänsyn tagits till risk- och skyddsfaktorer för att utsättas i skolan. Gruppen som uppger annan könstillhörighet kan innefatta både ungdomar som identifierar sig som icke-binära och ungdomar som känner sig osäkra på sin könsidentitet. Resultatet kan sättas i relation till andra undersökningar

⁷⁰ Burt 2020, Deryol m.fl. 2017, McGloin och Thomas 2019, Tillyer m.fl. 2018, Tillyer m.fl. 2010, Schreck m.fl. 2003, Wilcox m.fl. 2009.

⁷¹ Berg och Mulford 2020.

⁷² Lindström 2001, Pusch 2019, Schreck m.fl. 2003, Tillyer m.fl. 2010, Welsh 2001, Wilcox m.fl. 2009.

⁷³ Wilcox m.fl. 2009.

⁷⁴ Se sammanställning av studier i Turanovic m.fl. 2022. Aggression är en vid term där bland annat mobbning och fysiskt våld utgör subkategorier (se Olweus 2010). En del av studierna i sammanställningen handlade specifikt om exempelvis mobbning eller fysiskt våld, medan andra utgick från det vidare begreppet aggression.

⁷⁵ Adams och Mrug 2019, Arbetsmiljöverket 2011, Berkowitz 2020, Pusch 2019, Brå 2009, Deryol m.fl. 2017, Gottfredson och DiPietro 2011, Houry-Kassabri m.fl. 2004, King m.fl. 2014, Lindström 2001, Skolverket 2019, Peguero m.fl. 2015, Schreck m.fl. 2003.

enligt vilka utsatthet för hot och våld i skolan är betydligt vanligare bland elever som avviker från könsnormer, genom att som pojke uppfattas som feminin eller som flicka uppfattas som maskulin alternativt genom att identifiera sig som homo- eller bisexuell.⁷⁶

Utöver könsskillnaderna förekom inga demografiska skillnader i utsatthet efter att hänsyn tagits till risk- och skyddsfaktorer för att utsättas. Inga skillnader i utsatthet hittades alltså här vad det gäller exempelvis bostadstyp, föräldrars utbildningsnivå och förekomst av utländsk bakgrund. Tidigare undersökningar uppvisar blandade resultat när det gäller betydelsen av elevers socioekonomiska status, och utländsk bakgrund eller etnicitet, för risk att utsättas för hot eller våld.⁷⁷

Tillsammans talar det för att sådana individfaktorer antingen saknar betydelse eller endast har marginell inverkan på elevers risk att utsättas för hot eller våld i skolan. Däremot är det utifrån andra undersökningar tydligt att elever har större sannolikhet att utsättas om de går på en *skola* där de socioekonomiska förutsättningarna är sämre.⁷⁸

Många som utsatts för hot eller våld i skolan anser sig inte mobbade

Det är tydligt att det finns en överlappning mellan hot eller våld å ena sidan och mobbning å andra sidan, men det är också en förhållandevis stor andel av dem som utsatts för hot eller våld i skolan senaste året som anser att de aldrig blivit mobbade. Andra undersökningar tyder på att utsatta för hot eller våld i skolmiljö i stor utsträckning anser att de inte blivit mobbade under samma period.⁷⁹ Hot och våld som inte är en del av mobbning kan röra sig om en enskild incident eller om att den utsatta inte befinner sig i underläge⁸⁰, exempelvis vid fysiskt våld mellan två ungdomar som utlösts av en gemensam konflikt. De flesta svenska undersökningar om elevers utsatthet i skolan handlar om mobbning. Att det alltså verkar förhållandevis vanligt att elever som utsatts för hot eller våld i skolan inte anser sig vara mobbade medför att det är viktigt att belysa alla former av aggression som elever utsätts för. Det är dock värt att påpeka att det finns risk att överlappningen mellan hot eller våld å ena sidan och mobbning å andra sidan underskattas i undersökningar, för att en del elever värjer sig mot att identifiera sig som mobbade, eftersom begreppet kan uppfattas som stigmatiserande.⁸¹

⁷⁶ Goodenow m.fl. 2016, Gordon m.fl. 2018, Olsen m.fl. 2014.

⁷⁷ Adams och Mrug 2019, Berkowitz 2020, Brå 2009, Burrow och Apel 2008, George och Thomas 2000, Khoury-Kassabri m.fl. 2004, King, Vidourek och Merianos 2014, Lindström 2001, Peguero, Popp och Koo 2015, Pusch 2019, Tillyer, Wilcox och Gialopsos 2010, Wilcox, Tillyer och Fisher 2009.

⁷⁸ Se genomgång av studier i Brå 2023a.

⁷⁹ Brå 2023b, Green m.fl. 2013, Hellström m.fl. 2013.

⁸⁰ Olweus 2010.

⁸¹ Green m.fl. 2013, Lai och Kao 2018.

Vilka faktorer som enligt den här undersökningen har betydelse för risken att utsättas för hot eller våld i skolan har vissa likheter med resultat från svenska undersökningar om mobbning. Exempelvis på så sätt att det är vanligare att bli mobbad om man själv mobbar andra, har sämre relation till föräldrar och lärare eller varken identifierar sig som flicka eller pojke.⁸² Medan det som tidigare nämnts är tydligt att pojkar oftare än flickor utsätts för hot eller våld i skolan är resultaten däremot blandade när det gäller om det finns en könsskillnad i utsatthet för mobbning.⁸³ Det kan vara relaterat till att pojkar som mobbas i större utsträckning utsätts för mer direkta former av mobbning, medan flickor som mobbas i större utsträckning utsätts för mer indirekta former av mobbning, som social uteslutning.⁸⁴ Men det skulle också kunna handla om att pojkar är mindre villiga än flickor att identifiera sig som mobbade för att de uppfattar det som mer stigmatiserande.⁸⁵

Det finns en del faktorer som enligt svenska undersökningar tycks öka risken att utsättas för mobbning men som hittills inte verkar ha undersökts vad det gäller utsatthet för hot eller våld i skolan, som funktionsnedsättning, kronisk sjukdom, neuropsykiatrisk diagnos, övervikt och sämre motorisk förmåga.⁸⁶ Det var inte möjligt att studera dessa faktorer här och det är därför oklart om resultaten som avser mobbning går att överföra till hot och våld i skolmiljö. Att utsatthet för hot eller våld är vanligare bland elever med lägre självkontroll är dock i linje med att ungdomar med ADHD i större utsträckning utsätts för mobbning, i och med att impulsivitet ingår i diagnoskriterierna.

Aggressivt beteende i skolan kan förebyggas

För att minska elevers utsatthet i skolan är det viktigt att genomföra åtgärder som man vet har effekt mot utövande av hot och våld. I dagsläget finns det framför allt forskningsstöd för att våldsutövande och annat aggressivt beteende i skolan kan förebyggas via skolbaserade program som följer principer från kognitions- och inlärningspsykologi. Programmen går ofta ut på inläring av självkontroll eller sociala färdigheter, men många handlar också om att förtydliga vilka förväntningar som finns på elevernas beteende och införa principfast användning av konsekvenser.⁸⁷ Det finns forskningsstöd både för universella program, som ges till hela skolor eller

⁸² Bejerot m.fl. 2013, Bjereld 2017, Forsberg m.fl. 2023, Friends 2023, Sjögren m.fl. 2023, Thornberg, Wegmann m.fl. 2022.

⁸³ Annerbäck m.fl. 2014, Bejerot m.fl. 2013, Bjereld 2017, Folkhälsomyndigheten 2023, Friends 2023, Hjalmarsson 2018, Plenty och Jonsson 2017.

⁸⁴ Hong och Espelage 2012.

⁸⁵ Lai och Kao 2018.

⁸⁶ Annerbäck m.fl. 2014, Bejerot m.fl. 2013, 2022, Friends 2023, Holmberg och Hjern 2008, Törn m.fl. 2015.

⁸⁷ Se sammanställning av studier i Cook m.fl. 2010, Welsh och Harding 2015. Principfast användning av konsekvenser kan handla om att ta bort belönande konsekvenser för oönskat beteende, att införa belöningar för önskat beteende och att införa negativa konsekvenser för oönskat beteende. Vad det gäller negativa konsekvenser för oönskat beteende verkar det viktiga vara att oönskat beteende med stor säkerhet får negativa konsekvenser, inte hur hårda konsekvenserna är.

klasser, och riktade program, som ges specifikt till elever som har förhöjd risk för eller redan uppvisar problembeteenden. Effekten tenderar att vara större om universella program ges i socialt utsatta skolor och om riktade program ges till elever som redan uppvisar problembeteenden.⁸⁸ Det behövs dock fler effektutvärderingar av interventioner i skolmiljö, för att få mer kunskap om vilka åtgärder som fungerar för att minska hot och våld i skolan. Elevers utsatthet brukar vara mindre i skolor med bättre relationer mellan lärare och elever, vilket tyder på att interventioner för att förbättra lärar-elevrelationer skulle kunna minska hot och våld i skolan.⁸⁹ En tidigare kortanalys tyder också på att större lärartäthet skulle kunna vara brottsförebyggande.⁹⁰ Det finns även indikation på att skolans fysiska miljö möjligen kan ha betydelse, utifrån principer från så kallad Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED).⁹¹

Att utsättas för olika former av aggressioner från andra elever i skolan kan leda till psykisk ohälsa på både kort och lång sikt. Men stöd från vänner, föräldrar eller lärare verkar kunna förebygga negativa konsekvenser av utsattheten.⁹² Som tidigare nämnts är samtidigt utsatthet vanligare bland elever med sämre relation till just vänner, föräldrar och lärare, vilket försämrar deras möjlighet att få sådant stöd. Utöver åtgärder för att förebygga att elever utsätts för hot och våld är det därför viktigt att säkerställa att elever med behov av stöd får det.

⁸⁸ Se sammanställning av studier i Wilson och Lipsey 2007.

⁸⁹ Se sammanställning av studier i Brå 2023a, Thornberg, Bjereld och Sjögren 2022.

⁹⁰ Se Brå 2023a. Även om det var lärartäthet som undersöktes i kortanalysen är det möjligt att det i själva verket är personaltäthet som är av betydelse. Anledningen till att lärartäthet föreslagits ha betydelse är för att det påverkar i vilken grad det finns en närvaro av vuxna som har möjlighet att ingripa (Cook m.fl. 2010).

⁹¹ Se exempelvis Vagi m.fl. 2018.

⁹² McDougall och Vaillancourt 2015.

Referenser

- Adams, J. och Mrug, S. (2019). "Individual-and school-level predictors of violence perpetration, victimization, and perceived safety in middle and high schools". *Journal of school violence*, 18(3), s. 468–482.
- Annerbäck, E. M., Sahlqvist, L. och Wingren, G. (2014). "A cross-sectional study of victimisation of bullying among schoolchildren in Sweden: Background factors and self-reported health complaints". *Scandinavian journal of public health*, 42(3), s. 270–277.
- Arbetsmiljöverket (2011). *Hot och våld i skolan – en enkätstudie bland lärare och elever*. Solna: Arbetsmiljöverket.
- Berg, M. T. och Mulford, C. F. (2020). "Reappraising and redirecting research on the victim–offender overlap". *Trauma, Violence, & Abuse*, 21(1), s. 16–30.
- Bejerot, S., Plenty, S., Humble, A. och Humble, M. B. (2013). "Poor motor skills: A risk marker for bully victimization". *Aggressive behavior*, 39(6), s. 453–461.
- Bejerot, S., Ståtenhag, L. och Glans, M. R. (2022). "Below average motor skills predict victimization from childhood bullies: a study of adults with ADHD". *Journal of psychiatric research*, 153, s. 269–275.
- Berkowitz, R. (2020). "Students' physical victimization in schools: The role of gender, grade level, socioeconomic background and ethnocultural affiliation". *Children and Youth Services Review*, 114, 105048.
- Best, H. och Wolf, C. (2015). *The SAGE handbook of regression analysis and causal inference*. London: SAGE Publications Ltd.
- Bjereld, Y. (2017). *If they only knew. Bullying victimization among children and youth in the Nordic countries*. Göteborgs universitet: Institutionen för socialt arbete.
- Bland, J. M. och Altman, D. G. (1997). "Statistics notes: Cronbach's alpha". *Bmj*, 314(7080), 572.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2009). *Grövre våld i skolan*. Rapport 2009:6. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2013). *Skolundersökningen om brott 1995–2011. Teknisk rapport*. Rapport 2013:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2018). *Skolundersökningen om brott 2017. Om utsatthet för och delaktighet i brott*. Rapport 2018:15. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

- Brottsförebyggande rådet, Brå (2022a). *Skolundersökningen om brott 2021. Om utsatthet för och delaktighet i brott*. Rapport 2022:5. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2022b). *Skolundersökningen om brott 2021. Teknisk rapport*. Rapport 2022:6. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2023a). *Skolfaktorers betydelse för elevers utsatthet för hot och våld i skolmiljö. En statistisk analys utifrån Skolundersökningen om brott*. Kortanalys 1/2023. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2023b). *Polisanmälda brott mot barn i åldern 7–15 år*. Rapport 2023:8. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Burrow, J. D. och Apel, R. (2008). "Youth behavior, school structure, and student risk of victimization". *Justice Quarterly*, 25(2), s. 349–380.
- Burt, C. H. (2020). "Self-control and crime: beyond Gottfredson & Hirschi's theory". *Annual Review of Criminology*, 3, s. 43–73.
- Cohen, J. (1992). "A power primer". *Psychological Bulletin*, 112(1), s. 155–159.
- Cook, P. J., Gottfredson, D. C. och Na, C. (2010). "School crime control and prevention". *Crime and Justice*, 39(1), s. 313–440.
- Deryol, R., Wilcox, P., & Dolu, O. (2017). "School-based violent victimization in Turkey: An examination of the cross-national generality of lifestyle-routine activities and self-control theories". *Victims & Offenders*, 12(6), s. 913–938.
- Folkhälsomyndigheten (2023). *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/22. Nationella resultat*. Östersund: Folkhälsomyndigheten.
- Forsberg, C., Sjögren, B., Thornberg, R., Hong, J. S. och Longobardi, C. (2023). "Longitudinal reciprocal associations between student–teacher relationship quality and verbal and relational bullying victimization". *Social Psychology of Education*, <https://doi.org/10.1007/s11218-023-09821-y>.
- Friends (2022). *Mobbningens förekomst: Tre barn utsatta i varje klass*. Stockholm: Friends.
- Friends (2023). *Friendsrapporten 2023. Mobbning och psykisk ohälsa*. Stockholm: Friends.
- George, R. och Thomas, G. (2000). "Victimization among middle and high school students: A multilevel analysis". *The High School Journal*, 84(1), s. 48–57.

- Goodenow, C., Watson, R. J., Adjei, J., Homma, Y. och Saewyc, E. (2016). "Sexual orientation trends and disparities in school bullying and violence-related experiences, 1999–2013". *Psychology of sexual orientation and gender diversity*, 3(4), 386–396.
- Gordon, A. R., Conron, K. J., Calzo, J. P., White, M. T., Reisner, S. L. och Austin, S. B. (2018). "Gender expression, violence, and bullying victimization: Findings from probability samples of high school students in 4 US school districts". *Journal of school health*, 88(4), s. 306–314.
- Gottfredson, D. C. och DiPietro, S. M. (2011). "School size, social capital, and student victimization". *Sociology of Education*, 84(1), s. 69–89.
- Green, J. G., Felix, E. D., Sharkey, J. D., Furlong, M. J. och Kras, J. E. (2013). "Identifying bully victims: definitional versus behavioral approaches". *Psychological assessment*, 25(2), 651.
- Hellström, L., Beckman, L. och Hagquist, C. (2013). "Self-reported peer victimization: Concordance and discordance between measures of bullying and peer aggression among Swedish adolescents". *Journal of school violence*, 12(4), s. 395–413.
- Hjalmarsson, S. (2018). "Poor kids? Economic resources and adverse peer relations in a nationally representative sample of Swedish adolescents". *Journal of youth and adolescence*, 47(1), s. 88–104.
- Holmberg, K. och Hjern, A. (2008). "Bullying and attention-deficit-hyperactivity disorder in 10-year-olds in a Swedish community". *Developmental Medicine & Child Neurology*, 50(2), s. 134–138.
- Hong, J. S. och Espelage, D. L. (2012). "A review of research on bullying and peer victimization in school: An ecological system analysis". *Aggression and violent behavior*, 17(4), s. 311–322.
- Irwin, V., Wang, K., Cui, J. och Thompson, A. (2022). *Report on Indicators of School Crime and Safety: 2021*. Washington, DC.: National Center for Education Statistics, U.S. Department of Education, Bureau of Justice Statistics, Office of Justice Programs, U.S. Department of Justice.
- Justitiedepartementet (2023a). *Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Brottsförebyggande rådet*.
- Justitiedepartementet (2023b). *Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Brottsförebyggande rådet*. Ju2023/01510.
- Khoury-Kassabri, M., Benbenishty, R., Astor, R. och Zeira, A. (2004). "The contributions of community, family, and school variables to student victimization". *American journal of community psychology*, 34(3–4), s. 187–204.

- King, K. A., Vidourek, R. A. och Merianos, A. L. (2014). "School violent victimization and recent alcohol use and episodic heavy drinking among youth". *The Journal of School Nursing*, 30(3), 187–195.
- Lai, T. och Kao, G. (2018). "Hit, robbed, and put down (but not bullied): Underreporting of bullying by minority and male students". *Journal of youth and adolescence*, 47, s. 619–635.
- Lindström, P. (2001). "School violence: A multi-level perspective". *International Review of Victimology*, 8, s. 141–158.
- McDougall, P. och Vaillancourt, T. (2015). "Long-term adult outcomes of peer victimization in childhood and adolescence: Pathways to adjustment and maladjustment". *American Psychologist*, 70(4), 300.
- McGloin, J. M. och Thomas, K. J. (2019). "Peer influence and delinquency". *Annual Review of Criminology*, 2, s. 241–264.
- Midi, H., Sarkar, S. K. och Rana, S. (2010). "Collinearity diagnostics of binary logistic re-gression model". *Journal of Interdisciplinary Mathematics*, 13(3), s. 253–267.
- OECD (2017). PISA 2015 Results (Volume III). *Students' Well-Being. Graph III.8.2 - Students' exposure to bullying: Results based on students' self-reports and index of exposure to bullying*. Hämtat 17/8 2023 från: https://www.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2015-results-volume-iii/students-exposure-to-bullying-results-based-on-students-self-reports-and-index-of-exposure-to-bullying_9789264273856-graph38-en.
- OECD (2020). *PISA 2018 Results (Volume III). What School Life Means for Students' Lives. Students' exposure to bullying: Based on students' reports*. Hämtat 17/8 2023 från: https://www.oecd-ilibrary.org/education/students-exposure-to-bullying-based-on-students-reports_47e464b4-en.
- OECD (2023). *PISA 2022 Results (Volume II). School life and support from home as covered in PISA 2022*. Hämtat 6/12 2023 från: https://www.oecd-ilibrary.org/education/school-life-and-support-from-home-as-covered-in-pisa-2022_6c749f9f-en.
- Olsen, E. O. M., Kann, L., Vivolo-Kantor, A., Kinchen, S. och McManus, T. (2014). "School violence and bullying among sexual minority high school students, 2009–2011". *Journal of Adolescent Health*, 55(3), s. 432–438
- Olweus, D. (2010). "Bullying in schools: Facts and intervention". *Kriminalistik*, 64(6), s. 351–61.
- Peguero, A. A., Popp, A. M. och Koo, D. J. (2015). "Race, ethnicity, and school-based adolescent victimization". *Crime & Delinquency*, 61(3), 323–349.

- Plenty, S. och Jonsson, J. O. (2017). "Social exclusion among peers: The role of immigrant status and classroom immigrant density". *Journal of youth and adolescence*, 46, s. 1275–1288.
- Pusch, N. (2019). "Protective factors for violent victimization in schools: a gendered analysis". *Journal of school violence*, 18(4), s. 597–612.
- Schreck, C. J., Miller, J. M. och Gibson, C. L. (2003). "Trouble in the school yard: A study of the risk factors of victimization at school". *Crime & Delinquency*, 49(3), s. 460–484.
- Sivertsson, F. (2023). *Polarisering av våld bland tonårspojkar i Stockholm? En beskrivning utifrån självdeklarerad och registrerad våldsbrottslighet, 2002–2020*. Stockholm: Kriminologiska institutionen.
- Skolinspektionen (2020). *Tio år av elevers röster - Skolenkäten 2010–2020*. Stockholm: Skolinspektionen.
- Skolverket (2019). *Attityder till skolan 2018*. Rapport 479, 2019. Solna: Skolverket.
- Skoog, T. och Kapetanovic, S. (2022). "The role of pubertal timing in the development of peer victimization and offending from early-to mid-adolescence". *The Journal of Early Adolescence*, 42(1), s. 5–32.
- Statens medieråd (2021). *Ungar & medier 2021. En statistisk undersökning av ungas medievanor och attityder till medieanvändning*. Stockholm: Statens medieråd.
- Statistiska centralbyrån, SCB (2022). *Fjärr- och distansundervisning i grund- och gymnasieskolan under coronapandemin*. Örebro: SCB.
- Thornberg, R., Bjereld, Y. och Sjögren, B. (2022). *Skapa trygghet för lärande. Om skolans arbete mot mobbning, trakasserier och kränkande behandling*. Solna: Skolverket.
- Thornberg, R., Wegmann, B., Wänström, L., Bjereld, Y. och Hong, J. S. (2022). "Associations between student–teacher relationship quality, class climate, and bullying roles: A Bayesian multilevel multinomial logit analysis". *Victims & Offenders*, 17(8), s. 1196–1223.
- Tillyer, M. S., Wilcox, P. och Gialopsos, B. M. (2010). "Adolescent school-based sexual victimization: Exploring the role of opportunity in a gender-specific multilevel analysis". *Journal of Criminal Justice*, 38(5), s. 1071–1081.
- Tillyer, M. S., Wilcox, P. och Fissel, E. R. (2018). "Violence in schools: Repeat victimization, low self-control, and the mitigating influence of school efficacy". *Journal of Quantitative Criminology*, 34, s. 609–632.
- Tremblay, R. E., Vitaro, F. och Côté, S. M. (2018). "Developmental origins of chronic physical aggression: a bio-psycho-social model for the next

generation of preventive interventions". *Annual review of psychology*, 69, s. 383–407.

Turanovic, J. J., Pratt, T. C., Kulig, T. C. och Cullen, F. T. (2022). *Confronting school violence: A synthesis of six decades of research*. Cambridge University Press.

Törn, P., Pettersson, E., Lichtenstein, P., Anckarsäter, H., Lundström, S. Hellner Gumper, C., Larsson, H., Kollberg, L., Långström, N. Halldner, L. (2015). "Childhood neurodevelopmental problems and adolescent bully victimization: population-based, prospective twin study in Sweden". *European child & adolescent psychiatry*, 24, s. 1049–1059.

UNESCO (2019). *Behind the numbers: Ending school violence and bullying*. Paris: UNESCO.

Vagi, K. J., Stevens, M. R., Simon, T. R., Basile, K. C., Carter, S. P. och Carter, S. L. (2018). "Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED) characteristics associated with violence and safety in middle schools". *Journal of school health*, 88(4), s. 296–305.

Vittinghoff, E. och McCulloch, C. E. (2007). "Relaxing the rule of ten events per variable in logistic and Cox regression". *American journal of epidemiology*, 165(6), s. 710–718.

Wang, T., Li, H., Su, P., Yu, Y., Sun, X., Liu, Y., Yuan, Z. och Xue, F. (2017). "Sensitivity analysis for mistakenly adjusting for mediators in estimating total effect in observational studies". *BMJ open*, 7(11), e015640.

Wegge, D., Vandebosch, H. och Eggermont, S. (2014). "Who bullies whom online: A social network analysis of cyberbullying in a school context". *Communications*, 39(4), s. 415–433.

Welsh, W. N. (2001). "Effects of student and school factors on five measures of school disorder". *Justice Quarterly*, 18(4), s. 911–947.

Welsh, W. N. och Harding, C. (2015). "School effects on delinquency and school-based prevention". I: Krohn, M.D. och Lane, J. (red.), *The Handbook of Juvenile Delinquency and Juvenile Justice*. Kapitel 13, s. 181–198.

Wikström, P.-O., Oberwittler, D., Treiber, K. och Hardie, B. (2012). *Breaking rules: the social and situational dynamics of young people's urban crime*. Oxford: Oxford University Press.

Wilcox, P., Tillyer, M. S. och Fisher, B. S. (2009). "Gendered opportunity? School-based adolescent victimization". *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 46(2), s. 245–269.

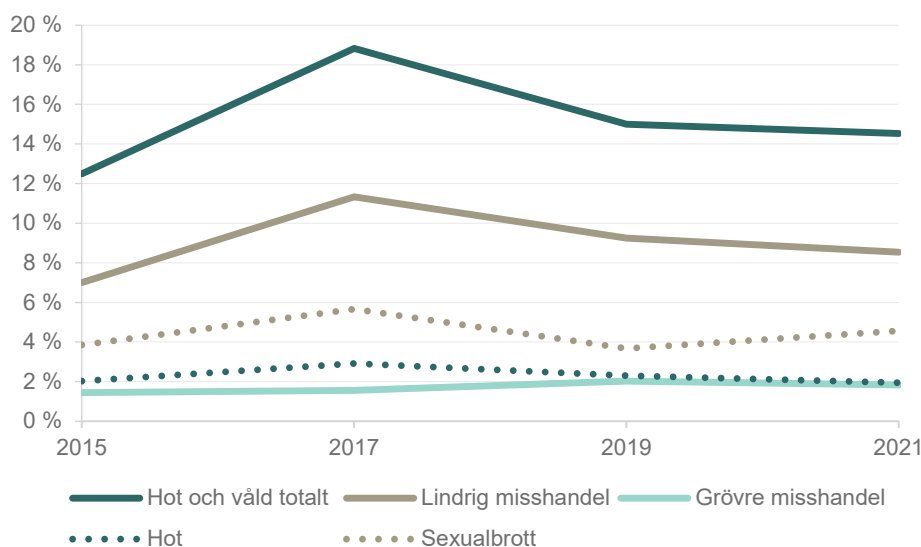
Wilson, S. J. och Lipsey, M. W. (2007). "School-based interventions for aggressive and disruptive behavior: Update of a meta-analysis". *American journal of preventive medicine*, 33(2), s. 130–143.

Zhang, J. och Yu, K. F. (1998). "What's the relative risk? A method of correcting the odds ratio in cohort studies of common outcomes". *Jama*, 280(19), s. 1690–1691.

Bilagor

Bilaga 1. Övriga tabeller och figurer

Figur 11. Känslighetsanalys över utvecklingen av andelen utsatta för något hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna bland elever i årskurs nio (hot, misshandel, rån, sexualbrott). Endast enkäter som inkom senast 6 januari under respektive insamlingsperiod.

Tabell 3. Utveckling av andelen utsatta för något hot eller våld i skolmiljö (hot, misshandel, rån sexualbrott) senaste 12 månaderna bland flickor respektive pojkar i årskurs nio.

	2015	2017	2019	2021
<i>Flickor</i>	11,7 %	14,6 %	11,3 %	13,4 %
Lindrig misshandel	4,8 %	6,7 %	5,8 %	6,8 %
Grövre misshandel	1,4 %	0,9 %	1,3 %	1,5 %
Hot	1,8 %	3,3 %	2,1 %	1,8 %
Sexualbrott	5,4 %	5,9 %	3,4 %	5,6 %
<i>Pojkar</i>	14,2 %	19,9 %	17,1 %	16,0 %
Lindrig misshandel	9,5 %	14,0 %	11,8 %	10,6 %
Grövre misshandel	1,8 %	1,9 %	2,0 %	2,1 %
Hot	2,0 %	2,2 %	2,4 %	2,1 %
Sexualbrott	2,6 %	4,4 %	3,5 %	3,7 %

Fotnot: Rån är för ovanligt för att det ska vara lämpligt att särredovisa utvecklingen. Andelen för respektive kategori av hot eller våld summerar inte till andelen totalt, dels för att rån inte särredovisas och dels för att en elev kan ha utsatts för mer än en typ av brott. Antalet som uppgav annat kön respektive år är för få för att särredovisa.

Tabell 4. Andelar och bivariata logistiska regressioner för utsatthet för något hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna bland elever i årskurs nio (hot, misshandel, rån, sexualbrott). Uppdelat efter demografiska faktorer.

Variabel	Andel utsatta	Risikkvot
<i>Kön</i>		
Flicka (referens)	12,8 %	1,00
Pojke	16,9 %	1,33 ***
Annan könstillhörighet	33,4 %	2,73 ***
<i>Svensk/utländsk bakgrund</i>		
Svenskfödd med minst en svenskfödd förälder (referens)	14,9 %	1,00
Svenskfödd med båda föräldrarna utrikesfödda	17,2 %	1,14
Utrikesfödd	15,0 %	1,01
<i>Bostadstyp</i>		
Hus (referens)	14,7 %	1,00
Lägenhet	15,5 %	1,06
<i>Skilda eller separerade föräldrar</i>		
Nej (referens)	14,5 %	1,00
Ja	16,8 %	1,15 **
<i>Eftergymnasialt utbildade föräldrar</i>		
Ingen förälder har eftergymnasial utbildning (referens)	14,7 %	1,00
Någon förälder har eftergymnasial utbildning	15,4 %	1,05
<i>Båda föräldrarna arbetar eller studerar</i>		
Nej (referens)	16,3 %	1,00
Ja	14,9 %	0,93

Fotnot: Stjärnor indikerar statistisk signifikans. * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Tabell 5. Andelar och bivariata logistiska regressioner för utsatthet för något hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna bland elever i årskurs nio (hot, misshandel, rån, sexualbrott). Uppdelat efter regelbrytande beteende, kriminella vänner, inställning till våld och låg självkontroll.

Variabel	Andel utsatta	Risikkvot
<i>Begått något brott</i>		
Nej (referens)	8,5 %	1,00
Ja	22,6 %	2,69 ***
<i>Begått våldsbrott</i>		
Nej (referens)	10,6 %	1,00
Ja	29,9 %	2,84 ***
<i>Mobbat andra</i>		
Nej (referens)	12,7 %	1,00
Ja	25,1 %	1,99 ***
<i>Skolkat en hel dag</i>		
Nej (referens)	13,6 %	1,00
Ja	20,4 %	1,55 ***
<i>Provat narkotika</i>		
Nej (referens)	14,5 %	1,00
Ja	25,3 %	1,83 ***
<i>Druckit sig berusad</i>		
Nej (referens)	13,2 %	1,00
Ja	20,0 %	1,54 ***
<i>Snusar eller röker</i>		
Nej (referens)	14,3 %	1,00
Ja	23,2 %	1,63 ***
<i>Kriminella vänner</i>		
Nej (referens)	8,8 %	1,00
Ja	20,1 %	2,30 ***
<i>Okej om kompisar slår ner någon som förolämpat</i>		
Nej (referens)	13,2 %	1,00
Ja	21,7 %	1,66 ***
<i>Skulle slå yngre elev som kallade en något dumt</i>		
Nej (referens)	14,2 %	1,00
Ja	25,9 %	1,86 ***
<i>Låg självkontroll</i>		
Nej (referens)	12,2 %	1,00
Ja	21,3 %	1,76 ***

Fotnot: Stjärnor indikerar statistisk signifikans. * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Tabell 6. Andelar och bivariata logistiska regressioner för utsatthet för något hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna bland elever i årskurs nio (hot, misshandel, rån, sexualbrott). Uppdelat efter relation till vänner, föräldrar, skola och föreningsliv.

Variabel	Andel utsatta	Risikkvot
<i>God relation till vänner</i>		
Nej (referens)	23,3 %	1,00
Ja	13,7 %	0,59 ***
<i>Kommer bra överens med minst en förälder</i>		
Nej (referens)	18,9 %	1,00
Ja	13,7 %	0,73 ***
<i>Kan prata med minst en förälder om problem</i>		
Nej (referens)	19,4 %	1,00
Ja	13,8 %	0,72 ***
<i>Umgås med en förälder minst någon gång i månaden</i>		
Nej (referens)	17,7 %	1,00
Ja	14,4 %	0,82 ***
<i>Tycker att de flesta lärare är bra</i>		
Nej (referens)	19,2 %	1,00
Ja	13,0 %	0,67 ***
<i>Tycker att betyg är mycket viktigt</i>		
Nej (referens)	15,2 %	1,00
Ja	15,1 %	0,98
<i>Medelbetyg i svenska, engelska och matematik</i>		
F eller streck	15,2 %	1,07
E-D	16,0 %	1,11
C	15,0 %	1,02
B-A (referens)	14,5 %	1,00
<i>Strukturerade fritidsaktiviteter</i>		
Inga strukturerade fritidsaktiviteter (referens)	14,8 %	1,00
Någon strukturerad fritidsaktivitet	15,4 %	1,02

Fotnot: Stjärnor indikerar statistisk signifikans. * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Tabell 7. Svar på frågan "Har du blivit mobbad?" bland elever i årskurs nio. Uppdelat efter kön och utsatthet för hot eller våld i skolmiljö senaste 12 månaderna.

	Nej, aldrig blivit mobbad	Ganska sällan blivit mobbad	Ibland blivit mobbad	Ofta blivit mobbad
<i>Flickor</i>				
Inte utsatt för hot eller våld i skolmiljö	66,3 %	20,2 %	9,4 %	4,1 %
Utsatt för hot eller våld i skolmiljö	37,4 %	30,4 %	19,6 %	12,6 %
<i>Pojkar</i>				
Inte utsatt för hot eller våld i skolmiljö	74,3 %	18,1 %	5,4 %	2,1 %
Utsatt för hot eller våld i skolmiljö	45,8 %	31,9 %	14,7 %	7,5 %

Fotnot: När antalet som uppgett annat kön delas upp efter utsatthet för hot eller våld i skolmiljö blir antalet för få för att särredovisa svar på frågan om mobbning.

Bilaga 2. Mer om variablerna

I tabell 8 presenteras vilka enkätfrågor som variablerna baserades på. Låg självkontroll baserades på ett index över olika frågor. Frågornas svarsalternativ bestod av en femgradig likertskala och index togs fram via medelvärdet för frågorna.⁹³ Den tredjedel av eleverna som i genomsnitt svarat instämmande eller varken stämmer eller inte stämmer, på påståenden som indikerar låg självkontroll, kategoriserades här med låg självkontroll. Den interna konsistensen för indexet över självkontroll var god (Cronbachs alfa 0,88).⁹⁴ Därutöver testades två möjliga index som i slutändan uteslöts från kortanalysen för att den interna konsistensen visade sig vara för låg: svaga ekonomiska resurser och attityd till våldsbrott (Cronbachs alfa 0,56 respektive 0,66).⁹⁵

Tabell 8. Vilka frågor som användes för att definiera variabler.

Variabel	Mäts via frågor
Utsatt för hot eller våld i skolmiljö	Sammanslagning av svar för respektive kategori av hot eller våld.
Utsatt för hot i skolmiljö	"Har du under de senaste 12 månaderna blivit hotad så att du känt dig allvarligt rädd?". Följdfråga: "Var hände det den senaste gången?"
Utsatt för lindrig misshandel i skolmiljö	"Under de senaste 12 månaderna, har någon med avsikt slagit dig, sparkat dig eller utsatt dig för annat våld så att du fick ont, men inte behövde söka sjukvård?". Följdfråga: "Var hände det den senaste gången?"
Utsatt för grövre misshandel i skolmiljö	"Under de senaste 12 månaderna, har någon med avsikt slagit dig, sparkat dig eller utsatt dig för annat våld så att du skadades så mycket att du blev tvungen att besöka sjuksköterska, sjuksyster, läkare eller tandläkare?". Följdfråga: "Var hände det den senaste gången?"
Utsatt för sexualbrott i skolmiljö	"Har någon tafsat eller tagit på dig på ett sexuellt sätt fast du inte ville det under de senaste 12 månaderna?", "Har du blivit tvingad till att göra något som du upplevde som sexuellt under de senaste 12 månaderna?". Följdfråga för respektive fråga: "Var hände det den senaste gången?"
Utsatt för rån i skolmiljö	"Har någon under de senaste 12 månaderna hotat dig med våld eller vapen, eller använt våld eller vapen mot dig, för att få pengar eller andra värdesaker (t.ex. din mobiltelefon)". Följdfråga: "Var hände det den senaste gången?"
Utsatt för mobbning	"Har du blivit mobbad?"
Kön	"Vad stämmer bäst in på dig? Jag är..."
Svensk eller utländsk bakgrund	"Var föddes du och dina föräldrar?"
Bostadstyp	"Vilken typ av bostad bor du i?"
Skilda/separerade föräldrar	"Är dina föräldrar skilda/separerade?"
Eftergymnasial utbildning hos föräldrar	"Har din mamma universitets-/högskoleutbildning?", "Har din pappa universitets-/högskoleutbildning?"
Föräldrar arbetar eller studerar	"Har din mamma något arbete?", "Har din pappa något arbete?"
Begått något brott	Om eleven svarat ja på någon av frågorna egen delaktighet i brott (se Brå 2022a).

⁹³ Eftersom indexet över självkontroll bestod av ett förhållandevis stort antal frågor krävdes enbart att eleven besvarat fyra av åtta frågor för att medelvärdet skulle tas fram.

⁹⁴ Cronbachs alfa kan anta värden från 0 till 1. För att anses som acceptabelt skulle värdet här vara minst 0,7 (Bland och Altman 1997).

⁹⁵ Index över svaga ekonomiska resurser har tidigare använts i rapporten för SUB (Brå 2022a). Attityden till våldsbrott mättes via frågorna "Skulle du tycka det var okej om dina kompisar slog ner en person som sa något förolämpande?", "Om en två år yngre elev kallar mig för något dumt, så kommer jag att slå till den eleven", "Hur fel tycker du det är för någon i din egen ålder att göra följande saker? Använda våld för att få respekt". Svar på frågan om att använda våld för att få respekt kodades om så att högre värden likt för de andra variablerna indikerade en positiv inställning till våld. Eftersom det inte gick att skapa ett index över inställning till våld undersöktes istället de två första frågorna separat.

Variabel	Mäts via frågor
Begått våldsbrott	"Hur många gånger har du gjort följande saker under de senaste 12 månaderna?": "Hotat någon med våld eller vapen för att få pengar eller andra värdesaker (t.ex. en mobiltelefon)?", "Med avsikt slagit någon som inte tillhör din familj så att du tror eller vet att han/hon behövde sjukvård?", "Med avsikt slagit någon som tillhör din familj så att du tror eller vet att han/hon behövde sjukvård?", "Slagit någon så att han/hon fick ont, men inte så att det behövdes sjukvård?", "Med avsikt skadat någon med ett vapen (t.ex. en kniv)?"
Mobbat andra	"Har du mobbat andra?"
Skolkat en hel dag	"Hur många gånger har du gjort följande saker under de senaste 12 månaderna?": "Skolkat från skolan en hel dag".
Provat droger	"Hur många gånger har du gjort följande saker under de senaste 12 månaderna?": "Rökt hasch eller marijuana", "Rökt spice eller andra rökmixar", "Provad annan narkotika (t.ex. amfetamin, heroin, ecstasy eller liknande)", "Sniffat/boffat (t.ex. lim, thinner, tändargas)".
Druckit sig berusad	"Hur många gånger har du gjort följande saker under de senaste 12 månaderna?": "Druckit öl, vin, sprit eller annan alkohol så du känt dig berusad".
Snusar eller röker	"Röker eller snusar du minst flera gånger i veckan?"
Kriminella vänner	"Hur många av dina kompisar har begått något brott, som du vet om?"
Okej om kompisar slår ner någon som förolämpat	"Skulle du tycka det var okej om dina kompisar slog ner en person som sa något förolämpande?"
Skulle slå yngre elev som kallade en något dumt	"Om en två år yngre elev kallar mig för något dumt, så kommer jag att slå till den eleven".
Självkontroll	"Jag gör ofta saker impulsivt utan att tänka efter i förväg", "Jag gör det jag känner för, utan tanke på om det är bra eller dåligt på längre sikt", "Ibland tar jag risker bara för att det är kul", "Jag tar gärna risker även om det kan vara farligt", "Jag har ganska lätt för att bli arg", "När jag blir arg har jag svårt att låta bli att skrika, smälla igen dörrar och liknande", "Jag tycker ofta att det är svårt att sitta still en längre stund, t.ex. på en lektion", "Jag försöker undvika svåra uppgifter".
God relation till vänner	"Jag litar på att mina kompisar ställer upp för mig om jag behöver hjälp med något", "Mina kompisar betyder mycket för mig", "Jag respekterar mina kompisars åsikter".
Kommer bra överens med minst en förälder	"Hur ofta kommer du och din mamma bra överens?", "Hur ofta kommer du och din pappa bra överens?"
Kan prata med minst en förälder om problem	"Hur ofta kan du prata om problem eller andra känsliga saker med din mamma?", "Hur ofta kan du prata om problem eller andra känsliga saker med din pappa?"
Umgås med en förälder minst en gång i månaden	Hur ofta gör du något trevligt tillsammans med en eller båda dina föräldrar (till exempel gå på bio, spela sällskapsspel, idrotta, ha en mysig filmkväll eller liknande)?"
Tycker att de flesta lärare är bra	"Tycker du att dina lärare är bra?"
Tycker att betyg är viktigt	"Hur viktigt tycker du det är att få bra betyg?"
Betyg	"Vad hade du för betyg i följande ämnen vårterminen 2021?": "Svenska", "Engelska", "Matematik".
Strukturerade fritidsaktiviteter	"Brukar du besöka eller delta i något av följande minst ett par gånger i månaden på din fritid?": "Teatergrupp", "Danstråning", "Sporthall/idrottshall", "Idrottsplats", "Kyrka/församlingslokal", "Ridhus/stall", "Musikundervisning/kör", "Föreningslokal", "Scoutträff/friluftsförbundet".

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet

Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete till främst regeringen, rättsväsendets myndigheter och brottsförebyggande aktörer, men även allmänheten.

Publikationen finns som pdf på www.bra.se. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till tillgangligt@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer och diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

Box 1386/Tegnérgatan 23, SE-111 93 STOCKHOLM

Tel +46 (0) 8 527 58 400, registrator@bra.se, www.bra.se

urn:nbn:se:bra-1157